

ՄԵՐ ԱՆԿԻՒՆԵԼ

Նոր Խնդիրներ Հայ-Ռուսական Յարաբերութիւններուն Մէջ

Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան նախաձեռնութեամբ, 1998 թուականին Հօռմի մէջ կայացած միջազգային համաժողովին 120 երկիրներ, որոնց շարքին նաեւ Հայաստանը, որոշեցին ստեղծել Միջազգային Քրեական Դատարանը (ՄՔԴ), որուն պարտականութիւնը պիտի ըլլարդատել մարդկութեան ուն գործուած ոճիրներու պատասխանատուները։ Այս համաձայնութեան տրուեցաւ «Հօռմի Կարգավիճակ» անուանումը, սակայն դատարանի կերպունատեղին հաստատուեցաւ Հոլանտայի վարչական մայրաքաղաք Լա Հայի մէջ, ուր կը գտնուի նաեւ Միջազգային Արդարադատութեան Դատարանը, որուն վերջերս դիմած էր Հայաստանը Լաշին միօւնարկ լիսավանան իսպանու:

Դատարանի ստեղծումն էն ասդին ոչ բոլոր երկիրները վաւերացուցին «Հռոմի Կարգավիճակը»: Այդ երկիրներու շարքին են Միացեալ Նահանգները, Ռուսաստանը եւ Չինաստանը՝ իրաքանչիւրը իր տարբեր նտահոգութիւններով: Հայաստանի Ազգային ժողովը եւս մինչեւ օրս չէ վաւերացուցած «Հռոմի Կարգավիճակը»: Հայաստանի դէմ Աստրապեյճանի յաճախակի յարձակումներու ընթացքին Հայ ռազմագերիներու դէմ գործադրուած վայրագութիւններու լոյսին տակ, երկրի իշխանութիւնները ժամանակը եկած համարեցին միանալու «Հռոմի Կարգավիճակին», որպէսզի կարողանան Սքդ-ի միջոցաւ պատասխանատութեան կանչել Ազերի դեկավարները՝ որպէս պատերազմի ոճրագործներ: Վաւերացման գործնթացը սկսելու նպատակով նախ դիմուեցաւ Սահմանադրական Դատարանին, որպէսզի անհաստատ որ, «Հռոմի Կարգավիճակը» կը համապատասխանէ Հայաստանի սահմանադրութեան: Անցեալ շաբաթ, Սահմանադրական Դատարանը տուաւ իր դրական եղուակացութիւնը՝ դրու բանալով Ազգային ժողովին առջեւ՝ վաւերացնելու «Հռոմի Կարգավիճակը» եւ միանալու Սքդ-ին:

Նոյն օրերուն ՄքԴ որպէս պատերազմի յանցագործ՝ ձերբակալման հրամանագիր արձակեց նախագահ Վլատիմիր Փութինի դեմ, զայն մեղադրելով Ուքրանացի երեխաներու բռնի Ռուսաստան տեղափոխելու մէջ: Բնականաբար, այս որոշումը զայրոյթ յառաջացուց Քրենլինի պետական շրջա-

Ատրպեյճանը Իրադրութիւնը Կը Զարգացնէ Դէպի Նոր
Մազլցում. Կ'ըսէ Վարչապետ Փաշինեան

«Լաշինի միջանցքի ապօրինի
շրջափակման 100-րդ օրը Ատր-
պէյճանը նշանաւորեց ԼՂ-ի մէջ
բնական կազի մատակարարման
13-րդ անջատումով», կառավա-
րութեան հերթական նիստին ըն-
թացքին յայտարարեց վարչապետ
Նիկոլ Փաշինեանը եւ յաւելեց, որ
անոր յաջորդած՝ Թալիշ գիւղին
մէջ Ատրպէյճանի ղեկավարին ելոյ-
թը այլ կերպ, քան յարձակոծական,
դժուար է որակել. «Թալիշ գիւ-
ղում տեղի ունեցածը Ատրպէյճանի
կողմէ իրականացուող ցեղալին
գտման քաղաքականութեան հիմ-
նաւոր ապացոյց է. այդ գիւղում
հայերի տներն են քանզում եւ
ատրպէյճանցիների համար տներ
կառուցում»:

Անոր խօսքով՝ Ատրպէյճանը
ցոյց կու տայ ԼՂ հայութեան իրա-
ւունքներու եւ անվտանգութեան
երաշխաւորման կամ «համարկ-
ման» իր ձեւաչափու:

սան» իր առւշազիլը:

Ինչպէս ընդգծեց վարչապետը, Մարտ 18-ն աէտք է նշանաւոր թաղիշ գիւղ հայ բնակչութեան վերադարձով եւ ոչ թէ անոնց տուները քանդելու վանտալային արարքով:

Նիկոլ Փաշինեան անդրադարձաւ Ալիեւի Մարտ 18-ի ելոյթին եւ ըստաւ. «Սա այլ կերպ, քան յարձակման արարք ՀՀ նկատմամբ եւ բարձրագոյն պայմանաւորուածութիւնների կոպիտ ոտնահարում, դժուար է որակել»:

Հայաստանի կառավարութեան հերթական նիստը

«Ատրպէջճանական կողմը
նպատակացին, դիպուկահար կրա-
կոցով սպաննել է ՀՀ ԶՈՒ-ի գին-
ծառայող Արշակ Մերենժայի
Սարգսեանին»:

Միջազգային հանրութեան ուղագրութիւնն եմ հրատիրում այն փաստի վրայ, որ Ասրպէջանը իրադրութիւնը զարգացնում է դէպի նոր մագլցում», ըստ վարչապետը եւ իր ցաւակցութիւնը յայտնեց ժամկետային գինուորի մասուան առիթով:

«Ասրպիշճանը հիմա էլ նոր
մեղադրանք է մոգոնել ընդդեմ
ՀՀի, թէ Հայաստանը միազգանի
երկիր է, եւ ՀՀ-ում ազգային»

փոքրամասնութիւններ չկան: Նման
ձեւակերպումը նախ ՀՀ ներքին
գործերին կոպիտ միջամտութիւն
է», յայտնեց վարչապետ Նիկոլ
Փաշինեան եւ նշեց, որ ազգային
փոքրամասնութիւններ ոչ միայն
կան Հայաստանի մէջ, այլև անոնց

Ներկայացուցիչները մասնաթներ
ունին ՀՀ Ազգային ժողովին մէջ։
Ան ընդգծեց, որ Ատրպէճանի
մէջ ազգային փոքրամասնութիւն-
ներու նկատմամբ հետապնդումնե-
րը կը կրեն համակարգային բնոյթ։

«Խաղաղութեան պայմանագիր
լինելու է եւ լինելու է մինչ օրս

Ծար.թ էջ 5

Ուաշինգթոն Ստահոգութիւն Յայտնած Պաքուին՝ Բանակի Տեղաշարժերուն Պատճառաւ

ԱՄՆ Պետական Քարտուղարութիւնը լրագրողներուն հետաւանդական ճեպագրուցի ընթացքին տեղեկացուցած է, որ Ուշաշինքը մտահոգութիւն յատնածէ Պաքուին՝ ատրպէջանական ռազմական վերջին տեղաշաղաթերուն առնչութեամբ։ Պատասխանելով լրագրողի հարցին այս մասին՝ ԱՄՆ Պետական Քարտուղարութեան առաջին փոխխօսնակ Վետանթ Փաթել յատնած է.

«Պետական քարտուղարի տեղակալ Տոնֆրիտը զրուցածէ (Ասրպէջնանի) արտաքին գործերու նախարար Պայրամովի հետ եւ մտահոգութիւն յայտնածէ ատրպէջնանական ռազմական տեղաշարժերուն առնչութեամբ։ Ան ընդգծածէ ԱՄՆ-ի յանձնառութիւնը Հայատանի ու Ատրպէջնանի միջեւ խաղաղութեան շուրջ բանակցութիւններու, քանի որ պետական քարտուղարը նոյնպէս բազմից խօսածէ այս առնչութեամբ. ուղիղ երկխօսութիւնը առանցքային է այս խնդիրի լուծման եւ կայտն խաղաղութեան հասնելու համար։ Այս հակամարտութիւնը ռազմական լուծում

ԱԱՆ Պետական քարտուղարի
տեղակալ Քէրըն Տոնֆրիտ
չունի, եւ մենք պիտի շարունա-
կենք նպաստել Հայաստանի եւ
Ատրպէջանի միջեւ քննարկում-
ներուն, ինչպէս երկկողմ, այնպէս
ալ գործընկերներուն հետ ու բազ-
մակողմ կազմակերպութիւններու
շրջանակին մէջ», ըսած է ԱՄՆ
Պետական Քարտուղարութեան ներ-
կայացուցիչը:

Ուսաստան
Անընդունելի Կը
Համարէ Հռոմի
Կարգավիճակին
Միանալու
Հայաստանի
Ծրագիրները

Մոսկուան բացարձակապէս
անընդունելի կը համարէ Միջազ-
գալին Քրէական Դատարանի (ՄՔԴ)
Հռոմի կարգավիճակին միանալու
Երեւանի ծրագիրները: Այս մասին
յայտնած է Ռուսիոյ Արտաքին
Գործերու Նախարարութեան աղ-
ոթիոն:

«Մոսկուան բացարձակապէս
անընդունելի կը համարէ պաշտօ-
նական Երեւանի՝ Միջազգային Քրե-
ական Դատարանի Հռովմի կարգա-
վիճակին միանալու ծրագիրները՝
Ուստիոյ ղեկավարութեան ղէմ
ՄՔԴ-ի «Հրաշանգներու լոյսին
տակ», ոսած է աղբեիւրը;

Աղբիւրը ուշադրութիւն հրա-
ւիրած է նաեւ այն փաստին վրայ,
որ հայկական կողմին զգուշացուած
է Երկկողմ յարաբերութիւններուն
մէջ Երեւանի հնարաւոր քայլերու

Chap. n to 6

LntRtr

Ստեփանակերտը Կրկին Կը Մերժէ Պաքուի Մէջ Հանդիպելու Ատրպեյճանի Առաջարկը

Պաշտօնական Ստեփանակեր-
տը կը մերժէ Ապրիլի սկիզբը
Պաքուի մէջ հանդիպելու եւ հա-
մարկման հարցեր քննարկելու Ատր-
պէջանի առաջարկը: Արցախի Ար-
տաքին Գործերու Նախարարու-
թիւնը վերահստատած է նախա-
պէս հնչեցուցած դիրքորոշումը՝
պատրաստ են հանդիպելու Ատր-
պէջանի ներկայացուցիչներուն,
բայց Արցախի մէջ Ռուսիոյ խաղա-
ղապահ առաքելութեան միջնոր-
դութեամբ եւ անոնց հրամանատա-
րութեան տեղակայման վայրին մէջ,
այսինքն իւանեանի մէջ, ուր, մաս-
նաւրապէս, պիտի քննարկեն Լա-
շինի միջանցքի անխափան գոր-
ծունէութեան հետ կապուած հար-
ցերը:

Արցախի Արտաքին Գործերու
Նախարարութիւնը եւս մէկ անգամ
վերահաստատած է իր դիրքորո-
շումը՝ ղարաբաղեան հակամար-
տութեան կարգաւորման քաղաքա-
կան հարցերը պէտք է քննարկուին
համաձայնեցուած եւ միջազգայնօ-
րէն ճանչցուած բանակցային ձեւա-
չափով՝ կողմէերու իրաւահաւասա-
րութեան հիման վրայ:

Անդրադառնալով Պաքուի մէջ
հանդիպելու եւ այսպէս կոչուած
համարկման հարցեր քննարկելու
Ատրպէցանի առաջարկին, պաշ-
տօնական Ստեփանակերտը կը շեշ-
տէ, որ «ատրպէցանական կողմին
հնչեցուցած պայմանները, ինչպէս
նաեւ ծիրը, որուն մէջ ներկայաց-
ուած է տուեալ առաջարկը, կը
վկացէն, որ Ատրպէցանի իշխա-
նութիւններուն նպատակը ոչ թէ
առկայի ինդիրներուն շուրջ իրա-
կան քննարկումն է, այլ հնարաւոր
երկխօսութեան խաթարումը կամ
հարկադրանքի, շրջափակման,

Պաքուն Վերստին Կը Պնդէ Հայաստանէն Ղարաբաղ Ռազմական Փոխադրումներու Մասին

Ատրպէջճանի Պաշտպանութեան Նախարարութիւնը հաղորդագրութիւն եւ տեսանիւթարածած է՝ պնդելով, որ յատուկ սարքաւորումներով արձագանագրած է ուսւական խաղաղապահ զօրախումբին պատկանող մէկ BTR-82A մարտական ինքնաշարժ, ծածկուած թափքով երեք «ԿամԱԶ» բեռնատարներու եւ եւս մէկ՝ հեղուկ վառելանիւթի սիթենով «ԿամԱԶ»-ի տեղաշարժը այլընտրանքային ճանապարհով:

Գեղատեսչութիւնը կը յայտաբարէ, որ «ռուսական խաղա-

կեանքի անտանելի պայմաններու ստեղծման եւ ռազմական ուժի կիրառման միջոցով սեփական քաղաքական օրակարգի պարտադրումը:

Արցախի Արտաքին Գործերունական արարագութիւնը, մասնաւորապէս պէս, յիշեցուցած է, որ Ատրպէջճանի զինուած ուժերը անցեալ Շաբաթ օրը կոպտօրէն խախտելով Նոյնմբեր 9-ի եռակողմ յայտարարութեան դրոյթները, հատած են շփման գիծը եւ յառաջխաղացում կատարած են դէպի Արցախի տարածքին խորքը՝ Ստեփանակերտ-Լիսագոր հողային ճանապարհի ուղղութեամբ։ Աւելին՝ նախօրէին եւամէկ անգամ փորձած են վերահսկողութեան տակ առնել այդ ճանապարհը, որ շրջափակման պայմաններուն մէջ Շուշիի շրջանի համայնքներու եւ Արցախի այլ բնակավայրերու միջնեւ կապի միակ համար է։

Արցախի Նախագահ Արագիկ
Յարութիւնեանը վստահութիւն
յայտնած է, որ «ողջամիտ քայլե-
րու միջոցով հնարաւոր է յաղթա-
հարել այս ծանր ժամանակաշրջա-
նը նոյնպէս՝ պահպանելով ու պաշտ-
պանելով Արցախի Հանրապետու-
թեան կենսական շահերը»:

Արցախի մէջ ստեղծուած իրավիճակը նախապահը խորհրդարանի քաղաքական ուժերուն հետքնարկած է Անվտանգութեան Խորհուրդի նիսխն: Հրապարակուած տեսանիւթին մէջ Արայիկ Յարութիւնեանը Պաքու մեկնելու Աստպէցնանի առաջարկին չ'անդրադառնար, միայն կը նշէ, թէ պէտք է «սթափ գնահատել ստեղծուած իրավիճակը եւ կատարել անհրաժեշտ գործողութիւնները»:

զապահ գորախումքին կողմէ իրավականացուղ նման գործողութիւնները եռակողմ յայտարարութեամբ ստանձնած պարտականութիւններու չկատարում է»:

«Նման կանոնաւոր անօրինական գործողութիւնները կը վկային Լազինի ճանապարհի Ատրպէջնան-Ճան-Հայրատան սահմանի վերջնամասին Ատրպէջնանի կողմէ սահմանահատման եւ հսկիչ կէտի ստեղծման անհրաժեշտութեան մասին», կ'ըսուի Ատրպէջնանի Պաշտպանութեան Նախարարութեան յայտարարութեան մէջ:

Ելրումիութիւնը 2022-ին Մոտ 15,6 Միլիառ Ելրոյի Կազ Գնած է Ասրապէջանէն

Ելրոպական Միութեան երեք
երկիրներ՝ Իտալիան, Յունաստա-
նը եւ Պուլկարիան, 2022 թուա-
կանին Ատրպէջճանէն ստացուղ
բնական կազի համար ընդհանուր
հաշիւով վճարած են աւելի քան
15 միլիառ 598 միլիոն եւոր:

Ե՞ սրբակ այս սրբութ եւրօ:

2021 թուականին այդ նպա-
տակով վճարուած է Յմիլիառ 892
միլիոն եւրօ, հետեւաքար, անց-
եալ տարուան մէջ եւրոպակին
բնական կազի վաճառքէն Ասր-
պէցանի ստացած եկամուտը քա-
ռապատկուած է:

Ամրապնյանը 2022 թուականին 18 տոկոսով աւելացուցած է

Հայաստան Գերմանիայէն Կ'ակնկալէ
Ատրպէյճանի Նկատմամբ Պատժամիջոցներու
Կիրառում. Աժ Նախագահ Ալէն Սիմոնեան

Գերմանիոյ Պունտեսթակի նախագահ Պերպել Պասին եւ ՀՀ
Ազգային ժողովի նախագահ Ալբա Սիմոնեան՝ հանդիպումի ընթացքին

Հայաստանը Գերմանիա-
յէն կ'ակնկալէ Ատրպէջանի
նկատմամբ պատժամիջոցներու
կիրառում՝ ապահովելու Արդա-
րադատութեան Միջազգային Դա-
տարանի (Լահէց) որոշման ան-
յապաղ իրականացումը: Այս մա-
սին Գերմանիոյ մէջ Պունտես-
թակի նախագահ Պերպել Պասին
ըսած է ՀՀ Ազգային Ժողովի
նախագահ Ալէն Միջոնեանը:

Գերմանացի պաշտօնեալին
ինդրանքով Ալէն Սիմոնեանը
մանրամասնութիւններ փոխան-
ցած է Լաշինի միջանցքի ճնամ-
ժամէն, չըջափակման մէջ
գտնուող 120 հազար արցախնցի-
ներուն սպառնացող վտանգէն
եւ մարդասիրական բազմաշերտ
ինդիրներէն:

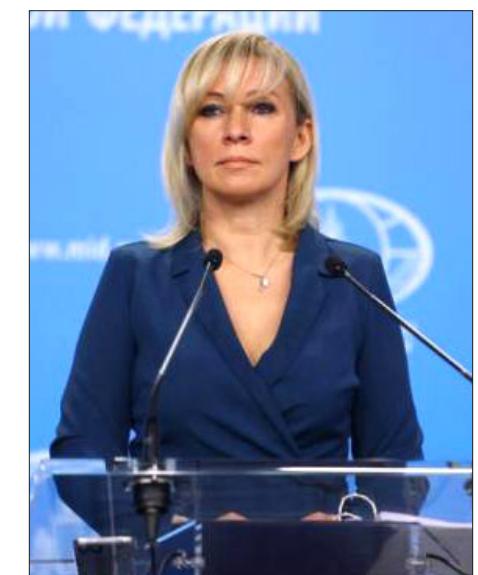
Ներկայացնելով յետպատե-
րազմեան իրավիճակը եւ խօսե-
լով տարածաշրջանին մէջ անվ-
տանգային հարցերուն շուտա-
փոյթ լուծումներ տալու անհ-
րաժեշտութենէն՝ Աժ նախագա-
հը նշած է, որ շատերու ուշադ-
րութենէն կը վրիպին Հարաւա-
յին կովկասի մէջ՝ Հայաստանի
ու Հայաբնակ Արցախի շուրջ
ոչպակաս կործանարար զար-

**«Երբ Հայ-Ատրպեյճանական Սահմանին
Յայտնուեցաւ Արեւմուտքը, Մասշտաբային
Խնդիրներ Սկսան».** Զախարովա

«ՄԵզի շատ կ'անհանգստաց-
նեն թշնամական հուետորաբանու-
թիւնը, նախադէպերու աճը, կող-
մերու՝ փոխզիջումներու երթալու
ցանկութիւն չունենալը, Լաշինի
միջանցքին չկարգաւորուած իրա-
վիճակը». Ուուսիոյ Արտաքին Գոր-
ծերու Նախարարութեան պաշտօ-
նական ներկայացուցիչ Մարիա Զա-
խարովան այսպէս պատասխանած
է Հայ-ատրպէջնանական բանակցա-
յին գործրնթացի մասին հարցին:

«Խաղաղ գործընթացի այլ
լընտրանքային տարբերակ չկայ:
Կոչ կ'ընենք կողմէրուն իրենց յայ-
տարարութիւններուն եւ գործո-
ղութիւններուն մէջ զսպուածու-
թիւն ցուցաբերելու, վերականգնե-
լու բանակցային ուղղութիւնները
այդ շարքին հաղորդակցութիւն-
ներու ապաշրջափակումը, սահմա-
նազատումը եւ ալլն», նշած է ան:

Զախարովան նաեւ ըստած է, որ
լարուածութեան աճը պայմանա-
ւորուած է հայ-ատրպէջմանական
սահմանին ԵՄ դիտորդական առա-
քելութեան ներկայութեան հետ:

ՈՌԱԾԻՈՆ ԱԳ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱԳՈՒՂԻՑ ՄԱՐԻԱ ԶԱԽԱՐՈՎԱ

«Երբ հայ-ատրպէց ճանական
սահմանին յայտնուեցաւ Արեւմուտ-
քը, մասշտաբային խնդիրներ
սկսան», նշած է Զախարովին:

massis Weekly

Volume 43, No. 12

Saturday, April 1, 2023

PM Pashinyan Peace Treaty Must Be Based on Internationally Negotiated Mechanism

YEREVAN — Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan called for international response to Azerbaijan's attempts to escalate the tension, saying also reliable international negotiation mechanism is needed for achieving the Armenia-Azerbaijan peace treaty and for implementation of agreements reached between Stepanakert and Baku on ensuring the security and the rights of the people of Nagorno-Karabakh.

Speaking at a government session Pashinyan drew international community's attention to Azerbaijan's preparations for a new escalation. He stressed that Azerbaijan's rhetoric of

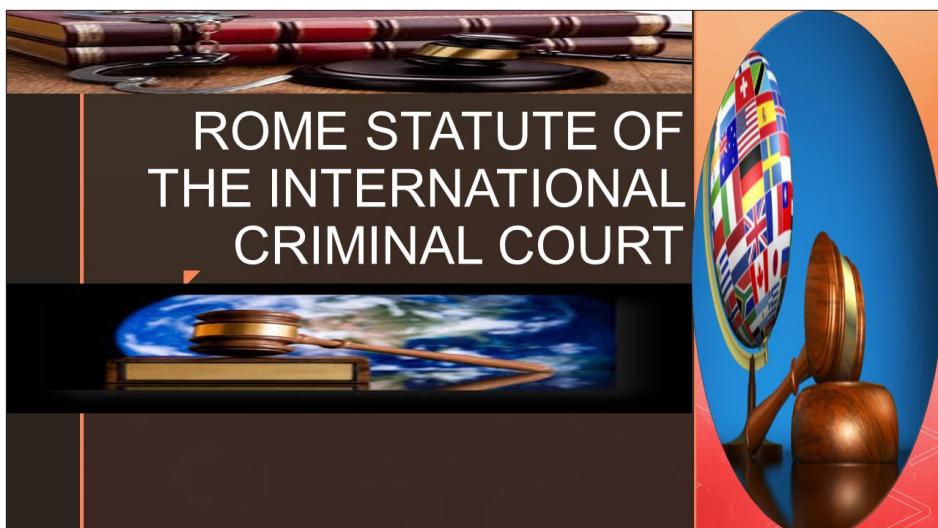
so-called "Western Azerbaijan" is a blatant act of encroachment on the sovereign territory of Armenia.

"Unpunished violations of internationally reached agreements by Azerbaijan encourage Baku to make new incitements. Such a monstrous provocation took place yesterday when the Azerbaijani side purposefully shot and killed Arshak Sarkisyan, a serviceman of the Armenian Armed Forces with a sniper shot," he said.

At the same time, Pashinyan stressed that the peace treaty will be

Continued on page 3

Armenia's Constitutional Court Approves Rome Statute of the International Criminal Court

YEREVAN -- Armenia's Constitutional Court ruled today that the country's obligations under the Rome Statute of the International Criminal Court (ICC) comply with the Basic Law.

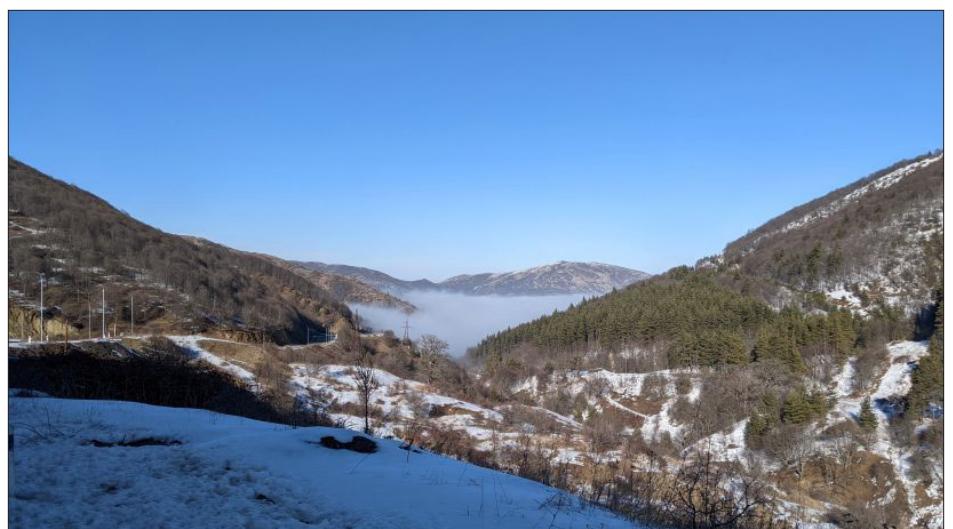
The ruling was announced by Constitutional Court Judge Arman Dilanyan. The ruling is final and will come into force upon publication. Judges of the Constitutional Court Hrayr Tovmasyan, Arayik Tunyan and Yervand Khandikyan expressed their dissenting opinions.

In late 2022, the Armenian gov-

ernment had asked the Constitutional Court to examine the constitutionality of the Rome Statute. According to the government, the ratification of this document will allow it to initiate legal proceedings against Azerbaijan (for war crimes committed in Nagorno-Karabakh and Armenia) at the ICC.

Armenia signed the Rome Statute in 1998, but has not ratified it after the Constitutional Court in 2004 found that the treaty's obligations contradicted several provisions of the Constitution in effect at the time.

Azerbaijani Forces Violate the Ceasefire Agreement, Enter Artsakh Territory

STEPANAKERT -- Russia accused Azerbaijani troops of violating the 2020 Armenian-Azerbaijani ceasefire after they advanced into Nagorno-Karabakh on Saturday.

The Russian Defense Ministry said they occupied a hill near the Lachin corridor connecting Karabakh to Armenia which has been blocked by Azerbaijan for more than three months. It said the Azerbaijani action violated a key term of the Russian-brokered ceasefire that stopped the six-week war in Karabakh.

"The command of the Russian peacekeepers is taking measures aimed to prevent the escalation of the crisis situation and mutual provocations by the warring parties," the ministry said in a statement.

The peacekeepers have demanded that the Azerbaijan "withdraw units of

Continued on page 3

Armenia and Turkey Announce Border Opening for Third-Country Citizens Ahead of Tourist Season

YEREVAN — Armenia and Turkey have agreed to open their common border for citizens of third countries and persons with diplomatic passports before the start of this year's tourist season, Armenian Foreign Minister Ararat Mirzoyan said Friday.

He said Armenia is preparing for the opening of border. He also recalled that the Margara land checkpoint on the Armenian-Turkish border was

the national armed forces to their previously occupied positions," added the statement.

The authorities in Stepanakert condemned the Azerbaijani troop advance calling it a gross violation of the truce accord and urged the Russian peacekeepers to take "concrete steps to eliminate its consequences."

"The authorities of the Artsakh Republic immediately informed the command staff of the Russian peacekeeping forces about another gross violation of the provisions of the Tripartite Statement, given the mission and functions assumed by them pursuant to the document. The authorities expect the peacekeeping troops to take practical steps to eliminate the consequences of this violation and prevent new ones".

opened for the first time in 30 years in February this year for Armenian trucks to deliver tons of food, medicine and other relief supplies to Turkey's regions affected by the powerful earthquake.

Turkey shut down its border for Armenia in 1993, in a show of solidarity with Azerbaijan which was locked in a conflict with Armenia over the Nagorno-Karabakh region.

The White House Urges Armenia, Azerbaijan to Deescalate the Situation

WASHINGTON, DC -- The United States has called on Armenia and Azerbaijan to defuse tensions in the Nagorno-Karabakh conflict zone that have risen again in recent weeks.

"We urge all sides here to deescalate," John Kirby, the White House national security spokesman, told a news briefing in Washington late on Tuesday.

"We don't want to see any of this violence, and we want to see all sides take appropriate steps to deescalate the tension and to stop the violence," he said.

Kirby refused to comment on the presence of Russian peacekeeping forces in Karabakh.

The U.S. State Department insisted on March 6 that Washington is not competing with Moscow in its efforts to facilitate an Armenian-Azerbaijani settlement.

U.S. Secretary of State Antony Blinken discussed those efforts with Azerbaijan's President Ilham Aliyev in a phone call earlier on Tuesday. He spoke with Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan on Monday.

According to the State Department, Blinken told the two leaders that

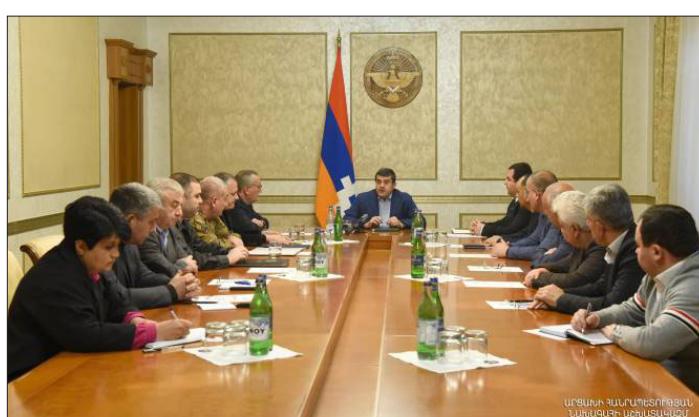
Washington remains committed to helping the two South Caucasus nations reach a "sustainable peace."

Armenian leaders have repeatedly accused Azerbaijan this month of planning a "new military aggression" against Armenia and Nagorno-Karabakh. Pashinyan expressed concern over "Azerbaijan's increasingly aggressive rhetoric" during his conversation with Blinken.

Aliyev dismissed on Tuesday U.S. calls for an end to the three-month blockade of the sole highway connecting Karabakh to Armenia.

Artsakh Leadership Again Reject 'Reintegration' Talks in Baku

STEPANAKERT — Nagorno-Karabakh Republic (NKR) leadership dismissed on Tuesday a fresh Azerbaijani offer to send its representatives to Baku for talks on the Armenian-populated region's "reintegration" into Azerbaijan.

faith.

Artsakh President Arayik Harutyunyan, convened on Monday an extraordinary extended-format session of the Security Council with the participation of representatives of the political forces of the National Assembly. Harutyunyan said the NKR leaders need to "soberly assess" the worsening security and humanitarian situation and "draw necessary conclusions." The crisis can still be resolved through "prudent steps," he said in his publicized remarks.

Speaking about Azerbaijan's continuous violation of the provisions of the trilateral declaration since 2020 and the consistent increase in humanitarian, socio-economic, military, political and psychological pressures on Artsakh in the conditions of the ongoing blockade since December 12, 2022, President Harutyunyan noted that despite our many statements and exhortations, international actors continue to limit themselves to declarative statements, being inconsistent in the implementation of weighty decisions.

It reiterated that Azerbaijani and Karabakh officials should continue to meet at the Karabakh headquarters of Russian peacekeeping forces and discuss, first and foremost, humanitarian issues such as the reopening of the Lachin corridor blocked by Baku for more than three months.

A statement released by the Artsakh Foreign Ministry also insisted on an "internationally recognized negotiation format" for discussing with Baku a broader political settlement of the Armenian-Azerbaijani conflict.

Azerbaijani President Ilham Aliyev's office made the offer on Monday two days after Azerbaijani troops seized a hill overlooking a dirt road that bypasses the blocked section of the Lachin corridor. The authorities in Stepanakert as well as the Russian peacekeepers accused Baku of violating the Russian-brokered ceasefire that stopped the 2020 war in Karabakh.

The Foreign Ministry statement said the timing of Aliyev's latest offer shows that Baku is keen to impose solutions on the Karabakh Armenians, rather than negotiate with them in good

Over 65 House Members Send Bipartisan Letter In Support of Artsakh and Armenia

WASHINGTON, D.C. — Over 65 US House Members have co-sponsored a letter spearheaded by Armenian Caucus Co-Chair Representative Frank Pallone, Jr. (D-NJ) that outlines key congressional priorities for Armenia and Artsakh, reported the Armenian Assembly of America (Assembly).

The bipartisan letter, sent to House State Foreign Operations Appropriations Subcommittee Chairman Mario Diaz-Balart (R-FL) and Ranking Member Barbara Lee (D-CA), specifically calls for \$100 million in aid to Armenia, \$50 million in aid to Artsakh, \$2 million for demining efforts, as well as enforcing Section 907 of the FREE-DOM Support Act, and releasing Armenian prisoners of war and captured civilians who were supposed to be freed under the terms of the trilateral statement signed in November 2020.

Citing Azerbaijan's "inhumane" and illegal blockade of the Lachin Corridor, which is now in its third month, the letter emphasized that the region's Armenian people are "on the brink of a humanitarian crisis" that "threatens to have lasting consequences on the region's security."

While the Armenian people are still trying to recover from the "severe hardships caused by the deadly 44-day war" that Azerbaijan, with the full and open support of Turkey, waged on Artsakh in September 2020, the letter highlighted that these ongoing "cruel actions" of blockading the Lachin Corridor and denying access to medical treatments, food, and essential goods, have created "overwhelming needs" and therefore "the assistance provided to date by the U.S. government is wholly insufficient."

In order to bolster the security of Armenia and champion democracy in the region, the letter also urges assistance to Armenia to "protect their sovereignty" in the face of constant

"Azerbaijani expansion and authoritarianism." The "critical investment" will build on the past support for Armenia and Artsakh and further strengthen U.S.-Armenia relations and partnerships.

Cutting off military assistance to Azerbaijan is another point underscored in the letter, which states that it is "abundantly clear that the continued waiver of Section 907 of the FREE-DOM Support Act, amidst Azerbaijan's unabated policy of aggression, has emboldened this violent pattern of behavior."

Tracing President Ilham Aliyev's brutal 2020 assault on Artsakh not long after receiving over \$100 million in security assistance through the Section 333 Building Partner Capacity Program in Fiscal Years 2018 and 2019, the letter states that "holding Azerbaijan accountable is long overdue and must begin with Congress encouraging the Administration to fully enforce Section 907, restricting the Administration's authority to waive this law, and enacting statutory prohibitions on any new or pending U.S. military or security aid to Azerbaijan."

Earlier this month the Administration released its Budget for Fiscal Year 2024, wherein it recommended approximately \$47 million in aid to Armenia and \$10 million to Azerbaijan.

Ruling Party Nominates Anahit Manasyan for Human Rights Defender

YEREVAN — The ruling Civil Contract party has officially nominated Deputy Prosecutor General Anahit Manasyan as its candidate for Human Rights Defender, the party's parliamentary faction secretary Artur Hovhannissyan announced.

The two opposition factions earlier announced that they would jointly nominate Edgar Ghazaryan, a former Armenian Ambassador to Poland and former Chief of Staff of the Constitutional Court for the position.

Manasyan, 34, was appointed as a deputy prosecutor-general less than five months ago. She previously worked as a deputy rector of Armenia's Justice Academy and an adviser to two former chairmen of the Constitutional Court. She has also taught constitutional law at Yerevan State University since 2015.

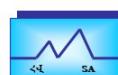
The Human Rights Defender

(Ombudsman) is elected by parliament in a confirmation vote. The Defender will assume office immediately after having been elected by taking an oath.

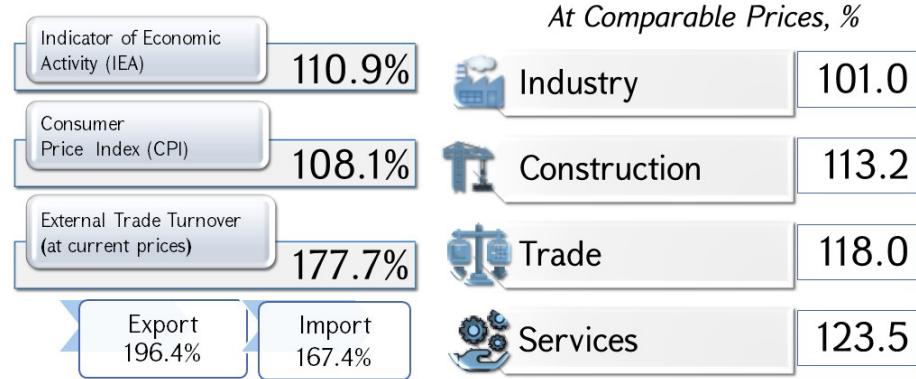
The post of the Human Rights Defender has been vacant since Kristinne Grigoryan resigned in late January

Armenia's Economic Activity Grows 10.9% in January-February 2023 Foreign Trade Up 77.7%

ARMSTAT

JANUARY-FEBRUARY 2023 COMPARED TO JANUARY-FEBRUARY 2022

YEREVAN — Armenia's economic activity recorded 10.9% growth in the first two months of 2023 compared to the same time span of 2022, the National Statistical Committee (NSC) reported.

It said the economic activity in February was up 6.5% as opposed to the previous month, while compared to February 2022 it was up 11.3%.

According to the NSC's figures, all sectors of the economy saw growth in January and February this year, except for electric power industry. No data was available on the agriculture.

The industrial output in the first two months of this year grew by 1% from January-February 2022 to about 363 billion drams. In February, the output grew by 0.7% compared to February of 2022.

The construction sector increased by 13.2% to 37.6 billion drams. Domestic trade turnover reached 622.5 billion drams, which is 18% higher than in the same period in 2022. In February, the domestic trade turnover was up 18.2% year-on-year.

The services sector (without trade) in the first two months of 2023 grew to 427.6 billion drams, 23.5% more than in January-February 2022. In February 2023, it was up 21.2% from February last year.

Armenia's foreign trade in Janu-

ary-February 2023 amounted to over \$2.5 billion, a 77.7% surge over January-February 2022, foreign trade in February 2023 was up 14.6% compared to January of the same year, and up 79.5% compared to February last year. In Armenian drams, the foreign trade in January-February 2023 amounted to 998.7bln.

Armenian exports soared by 96.4% year-on-year to \$994.4mln. In February 2023, a 2.1-fold increase was registered compared to February last year. In dram equivalent, exports in January-February 2023 amounted to 392.6 billion drams.

Armenian imports during the reporting period amounted to over \$1.5 billion, recording an increase of 67.4% compared to January-February 2022. Imports rose 62.3% year-over-year in February. In dram equivalent, imports in January-February amounted to 606.1 billion drams.

Armenian government's growth projection for 2023 is 7%. The inflation is projected to range 4% ($\pm 1.5\%$).

In March 2023, the Central Bank of Armenia said its growth forecast was 5.8%. Fitch predicted 6.1% growth for 2023, the World Bank and EBRD's estimates are 4.1%. The Eurasian Development Bank expects Armenia's economy to grow by 4.2% this year.

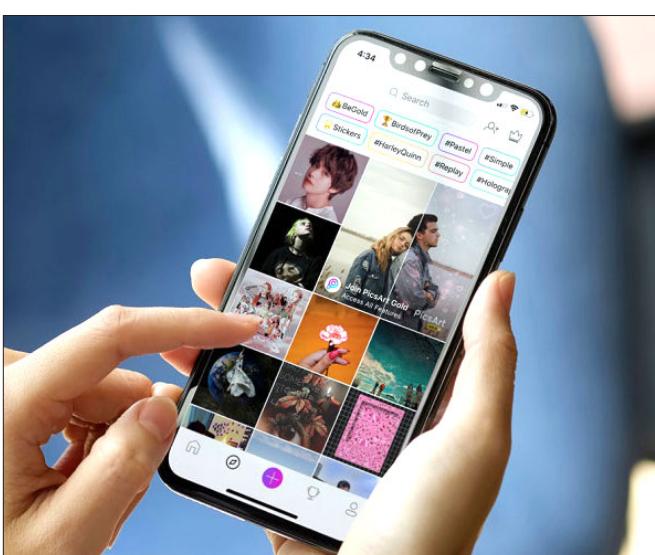
Forbes Lists Armenian Picsart Among 14 "Mind-Blowing" AI Tools

Forbes has listed Armenian Picsart among the 14 "mind-blowing" AI tools.

Picsart is described as a "text-to-image platform with a comprehensive set of image-editing tools that lets you turn words into art and then fine-tune the results to get the images that you need."

In the article Bernard Marr highlights a set of tools, which have the potential to make life easier in a range of different ways.

"The sheer range of applications and platforms covered here also demonstrates how quickly AI is developing and diversifying and its potential impact on all aspects of life," the author says.

Listed alongside Picsart are Synthesia, Cleanvoice, Jasper, Pictory, Canva, Upscaler, Taplio, Talk to Books, KeywordInsights, Sprinklr, Lisa AI Art – Magic Avatar, Perplexity.ai and Beatoven.

Artsakh Microsurgeon Collaborates with US Surgeon to Reconstruct Botched Plastic Surgery

Drs Raffy Karamanoukian and Igor Zakaryan

When a 37-year old female patient with a challenging breast scar consulted with Dr. Raffy Karamanoukian in late February, the Los Angeles plastic surgeon knew he was faced with a difficult reconstructive challenge. The patient had undergone close to five attempts to correct a breast deformity that was originally caused by another plastic surgeon ten years prior. Despite countless consultations with plastic surgeons, no surgeon was willing to assume her care.

"All attempts to reconstruct the patient's breasts had ended up in failure," adds Dr. Karamanoukian, "...so the next logical step was to think outside the box." That is when the board-certified US plastic surgeon spoke with Artsakh microsurgeon Dr. Igor Zakaryan, Chief of Plastic Surgery at Central Republic Hospital in Stepanakert. "Despite the Lachin Corridor blockade, Dr. Zakaryan was eager to assist," notes Dr. Karamanoukian.

For almost a decade, these expert surgeons have managed to keep close ties to one another after having operated together in Stepanakert in

2013 and 2014. Both surgeons have contributed to healthcare initiatives in Artsakh Republic in the fields of plastic surgery and microvascular surgery.

The two surgeons diligently reviewed the case online and through multiple telephone consultations; and eventually developed a reconstructive plan that utilized a more obscure surgical technique that was used in reconstructive surgery decades before. "The delayed-flap technique was instrumental in post-war reconstructive efforts since World War II, but it is a procedure that still has limited applicability," says Dr. Igor Zakaryan. "We chose the technique because every other modern technique had essentially failed."

Two weeks after her initial consultation, the patient underwent a successful staged operation that helped reconstruct the painful wounds of prior botched plastic surgery. The patient's prognosis is quite positive, as we have achieved success in the first phase of reconstruction," adds Dr. Zakaryan. "Having endured years of war, the surgeons in Artsakh are ready and willing to collaborate on an international level."

Peace Treaty Must Be Based

Continued from page 1

concluded on the basis of the documents adopted so far at the highest level.

"As for our actions, the Armenian government and society must engage in daily creative work, building, modernizing and strengthening the se-

curity system. We must not divert for a moment from the path of development, strengthening Armenia and our democracy," he said.

Pashinyan said also that Azerbaijani leader Ilham Aliyev's latest infamous speech constitutes an act of aggression against Armenia and a gross violation of agreements.

Azerbaijani Forces Violate the Ceasefire

Continued from page 1

Artsakh's InfoCenter reported.

"The false claim of the Azerbaijani side about the use of the Stepanakert-Ghaibalishen-Lisagor mountainous road for the purpose of transporting ammunition is just a pretext for their aggressive and destructive actions. On March 5, they attacked and killed three police officers on duty and injured another under the same pretext.

"The authorities of Artsakh have stated on many occasions that under the conditions of the blockade that

started on December 12, this mountain road is used for the organization of civil and urgent communication between Stepanakert and the four communities of Shushi region, which is carried out by tall vehicles, taking into account the very difficult and dangerous terrain of the area.

The existence and normal activity of the Defense Army does not pose any threat to anyone, as it is intended exclusively for self-defense, considering the real and immediate dangers and threats against the physical existence and security of the people of Artsakh". Read the statement.

University of Toronto Press Issues New Edition of Centuries of Genocide

WASHINGTON, D.C. - The Armenian National Institute (ANI) announced the release by the University of Toronto Press of a new edition of *Centuries of Genocide: Critical Essays and Eyewitness Accounts*. Extensively updated, the publication, which has been in print for the past 30 years, has been a leading college textbook on the subject of genocide and human rights.

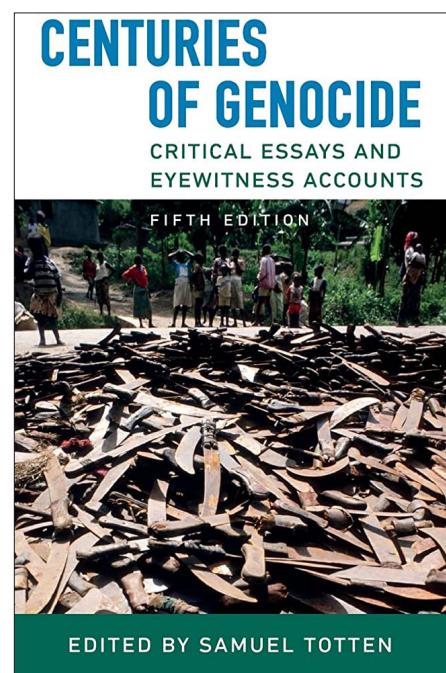
The new fifth edition overseen by Samuel Totten, professor emeritus of education at the University of Arkansas, Fayetteville, includes 15 chapters on genocide ranging from California's Yana Indians, the Soviet manmade famine in Ukraine, the Holocaust, Cambodia, Iraqi Kurdistan, Rwanda, to Darfur, and more. Besides the introduction, Totten also contributes a chapter on the ISIS genocide of the Yazidis.

A chapter on the Armenian Genocide, authored by ANI Director Dr. Rouben Adalian, has been included in every edition of the publication. The contextualization of the Armenian experience in relation to all the other significant examples of crimes against humanity gives a special depth to the significance of that historic catastrophe.

The essays in *Centuries of Genocide* are supplemented by accounts which provide vivid eyewitness testimony about each specific instance of genocide. The chapter on the Armenian Genocide is augmented with the testimony of four survivors: Helen Tatarian of Dertiol, Sarkis Agojian of Chemeshgadsak, Takhouhi Levonian of Keghi, and Yevnig Adrouni of Hoghe.

"When it comes to concise and insightful overviews, several chapters in *Centuries of Genocide* are as good as any, and Dr. Adalian's chapter on the Armenian Genocide is a prime example. This is why time and again, I have included earlier editions of the book among required and suggested readings in my teaching," said Dr. Khatchig Mouradian, Lecturer in Middle Eastern, South Asian, and African Studies at Columbia University.

Originally issued under the editorship of William Parsons, Israel Charny and Samuel Totten, earlier editions of *Centuries of Genocide* were

released by Routledge, a publishing firm that specializes in professional and academic books. The fifth edition issued by the University of Toronto Press was extensively revised and updated to current scholarship.

Besides Totten and Adalian, contributors to the publication include Benjamin Madley, Dominik J. Schaller, James Mace, Donald L. Niewyk, Rounaq Jahan, Craig Etcheson, Natasha Zaretsky, Susanne Jonas, Michiel Leezenberg, Gerald Caplan, Martin Mennecke, and Ken MacLean, some of whose essays have been part of the publication since its initial issue.

As with previous editions, the chapters remain consistent in their format to allow for student understanding of this challenging subject. Authors address the same set of questions about each genocide: Who committed the genocide? How was the genocide committed? Why was the genocide committed? Who were the victims? What were the outstanding historical forces and trends at work that led to the genocide? What was the long-term impact of the genocide on the victim group?

Centuries of Genocide continues to expand upon the extensive list of instructional resources provided through the ANI website where over 200 multimedia, digital, interactive, and published resources can now be viewed.

Aurora's Sunrise Receives Numerous Awards at International Film Festivals

Aurora's Sunrise, a historical animated documentary Genocide survivor, Aurora Mardiganian, receives numerous accolades, awards and recognition from international film festivals, critics and award ceremonies around the world.

The film, based on Zoryan Institute's original interview with Aurora Mardiganian, tells the brave story of survival of a young Armenian girl who overcame so much to tell the world about her story.

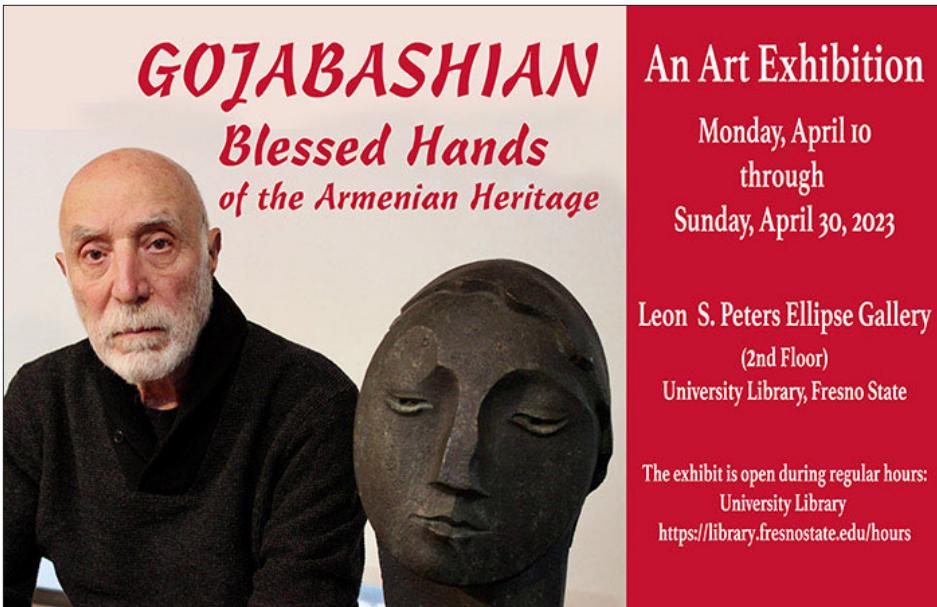
The Zoryan Institute signed a partnership agreement with Bars Media in 2015 to bring Zoryan Institute's oral history testimonies to life on the big screen through animation, to relay stories of genocide survivors to younger generations, and to help empower young women and girls around the world to

follow in Aurora's footsteps and represent their own communities in the face of trauma and violence.

Since entering the international film festival circuit in June 2022, Aurora Sunrise has been selected as the

"Gojabashian: Blessed Hands of the Armenian Heritage" An Art Exhibition of the Works of Yervant Gojabashian

FRESNO -- An art exhibition, "Gojabashian: Blessed Hands of the Armenian Heritage," will be held in the Leon S. Peters Ellipse Gallery (second-floor) of the University Library, 5200 N. Barton Ave., at Fresno State, from Monday, April 10 until Sunday, April 30.

An opening reception with the artist, Yervant Gojabashian, will be held from 6:00PM until 7:00PM on Thursday, April 13, 2023, in the second-floor gallery of the University Library on the Fresno State campus. The reception and the exhibition are free of charge and the public is welcome.

The exhibition is sponsored by the Thomas A. Kooyumjian Family Foundation and the Armenian Studies Program at Fresno State. The exhibition organizers are Lucy Eryssian, Mike Bashian, Hazel Antaramian, and Prof. Barlow Der Mugrdechian and the exhibition curators are Steve Ruppel and Chris Lopez.

Artist Yervant Gojabashian is one of Armenia's most prominent sculptors and painters. He is internationally recognized and his exhibits have appeared in major cities throughout the world.

Yervant Gojabashian was born in 1939, Aleppo Syria and at an early age moved to Soviet Armenia with his family. In 1966, he graduated from the Yerevan Art and Theatre Institute.

Sculpture is more than Yervant Gojabashian's profession, it is his calling. He prefers to work with black tufa, the "national" stone of Armenia, though he is just as expert in handling marble, basalt, and wood.

Gojabashian's bas-reliefs decorate the entrance to St. Etchmiadzin Cathedral, the facade of Hotel Ani, and

Armenian submission for the 2023 Oscars and has premiered at 20 different internationally renowned festivals around the world, with more to come. Its latest award was perhaps the most significant yet, winning the Grand Prize at the International Film Festival and Forum on Human Rights (FIFDH) of Switzerland, after 10 days of documentary and fiction film screenings. Some of the other notable awards that the film has received to date includes:

- Audience Award: Europa! Europa! Film Festival (Australia)
- Grand Prize: The International

the building of the Yerevan House of Cinematography. His reliefs are distinguished for their complex ornamental composition, their variety of national motifs, figures, and plants. He is also an expert in life-size sculptures, most of which are displayed in different museums.

In 1981, Gojabashian moved to the United States and established residence in Montebello, California. He has been featured in several large exhibitions, including in Boston, Detroit, and Los Angeles. His works, including marble and tufa figures, have been exhibited at Harvard University's Sanders Theatre Gallery, the Pasadena Armenian Center, and at the Downey Museum of Art.

"Among the prominent artists of Armenia, Yervant Gojabashian should be singled out," said art critic Poghos Haitayan.

The late art historian Henrik Igitian said, "Armenia is a land of stone, and it is not unnatural that it would produce a generation which is influenced by modern-day life, and would give new form to these stones. In the hands of Yervant Gojabashian the stone is revitalized."

The reception is free and open to the public. Parking is available in Fresno State Lot P30 or P31, near the University Library. A parking pass is required for the Thursday night reception. Contact the Armenian Studies Program for a free parking code.

For information about upcoming Armenian Studies Program presentations, please follow us on our Facebook page, @ArmenianStudiesFresnoState or at the Program website, <https://fresnostate.edu/armenianstudies>.

Film Festival and Forum on Human Rights (FIFDH) (Switzerland)

· Best Feature Length Documentary Award: MiradasDoc 2023 (Spain)

The film is also highly ranked by some of the most influential film critics around the world, scoring a 100% on Rotten Tomatoes, and with the following glowing reviews:

"A convincing story elegantly told, through archives, animation and fiction, about a little-known genocide that sheds light and awareness on today's political tensions and challenges." – MiradasDoc

Հայ Եկեղեցւոյ Սարկաւագուհիները (1)

ԴՐԱ. ԱԲԵԼ ԶԵՆՅ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Ընդամենը երկու շաբաթ առաջ,
աշխարհի շատ մը երկիրներու մէջ
կրկին անգամ նշուեցաւ Մարտ 8ը
իբրեւ կանանց միջազգային օր:
Արդէն աւելի քան 100 տարուան
աւանդութ մը ունի այս տօնը, որ
գերազանցապէս կը հետապնդէ կա-
նանց համար հաւասարարժէք իրա-
ւունքներ, աշխատանքային բարե-
լաւուած պայմաններ, արդար աշ-
խատավարձ, գուէարկելու իրաւունք,
հասարակական կեանքին մէջ խտրա-
կանութեան ենթարկուելու նահա-
պետական բարքերէ զերծ մնալու եւ
կանանց հանդէպ ամուսիններու կողմէ
ցայսօր իրագործուող ընտանեկան
բոնութիւններու վերացման դէմ
կանխարգելիչ միջոցներ ապահովե-
լու նպատակ: Այս ուղղութեամբ
զգալի բարեփոխումներ եւ ձեռքբե-
րումներ իրականացած են բազմա-
թիւ երկիրներու մէջ: Անցած քանի
մը տասնամեակիններուն, ընկերային-
հասարակական կեանքին մէջ զժուար
թէ որեւէ շարժում ացնքան իր
առաջադրանքները իրագործած եւ
իր կացութիւնը դրականապէս բա-
րեփոխած ըլլայ, որ քան կնոջ կար-
գավիճակը՝ կեանքի համարեա բո-
լոր ասպարէզներուն մէջ:

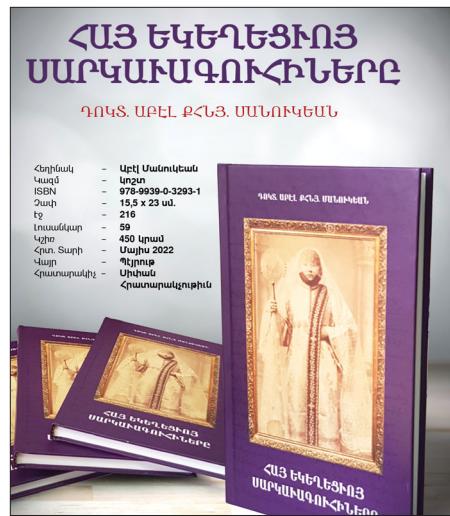
Բայց ի՞նչ է կնոջ դիրքը
եկեղեցին ներս: Ահաւասիկ այս
հարցումին պատասխան մը պիտի
փորձենք տալ առկայ յօդուածով:

Ամենին Ամերիկայի Արեւել-
եան թէեմէն ներս հարց բարձրացած
էր, թէ համայնքներուն մէջ արդեօք
արտօնուած է, որ աղջիկներ դպրու-
թեան կարգ ստանան եւ մոմակալու-
թեան պաշտօն կատարեն բարձրա-
նալով խորան՝ ծառայելու համար
սուրբ պատարագի արարողութեան։
Օրուան առաջնորդը թեմական խոր-
հուրդի անդամներուն հետ խորհր-
դակցելէ ետք, կը հրահանգէ թեմի
հոգեւորականներուն, թէ բացառա-
պէս մինչեւ 12 տարեկան օրիորդնե-
րու կ'արտօնուի խորան բարձրանալ
եւ դպրութեան պաշտօն կատարել։
Միանգամաց հապկալի է, թէ ինչո՞ւ
համար դպրուհիներու պարագային
12ը իբրեւ տարիիքային «խիստ»

սահմանափակում մը կ'որոշուի, միշ-
դեռ տղաքը՝ անոնց տարեկից ընկեր-
ները, եկեղեցւոյ բոլոր ասպարէզնե-
րուն մէջ հոգեւոր ծառայութիւնը

կրնացին շարունակել մինչեւ վերջ։
Հարցիս վերաբերեալ, ցայտօր,
անորոշութիւն մը կը տիրէ։ Երբ
սփիւռքի որոշ թեմերու եւ համայն-
քացին եկեղեցիներու խորաններուն
վրաց ատենէ մը ի վեր մոմակալու-
թեան կամ առաքելական թուղթերը
կարդալու պաշտօնով դպրուհինե-
րու կը հանդիպիինք, Հայաստանի
մէջ անոնք բոլորովին կը բացակա-
յին. ձանեղ կանանց ընդամէնը կ'ար-
տօնուի, դպրաց դասերուն հետ՝
միայն եկեղեցւոց վերնատան կամ
դասին մէջ, բայց բացարձակապէս
ոչ խորանին վրաց, երգել պատարա-
գի արարողութեան կամ տարբեր
ժամերգութեանց շարականները, այ-
լապէս խորհրդակատարութիւննե-
րուն անոնց մասնակցութիւնը մի-
անգամայն բացառուած է։

Արդեօք Հայ Եկեղեցին կանանց
իսկապէ՞ս կ'արգիլէ խորան բարձ-
րանալ: Եթէ այս, ապա ինչո՞ւ
համար: Իսկ եթէ երբեք կ'արտօնէ,
ապա աւանդական ինչպիսի՞ նա-
խաղընեալներ կամ անհրաժեշտ հիմ-
քեր գոյութիւն ունին, որոնք բնա-
կան զարգացմամբ դառնալով աւան-
դութիւն ամրագրուած են Հայ Եկե-
ղեցին մէջ:

Կանանց քահանայական ձեռ-
նադրութեան հարցը երկար ժամա-
նակէ ի վեր եւ տակաւէին այսօր կը
հանդիսանայ եկեղեցիին ուղղուած
կարեւորագոյն մարտահրաւէրներէն
մէկը: Առաքելահաստատ եկեղեցի-
ները ցայսօր թոյլ չեն տար, որ
կանացք քահանայական ձեռնադրու-
թիւն կամ օծում ատանալով քահա-
նաններու հետ իրաւահաւասարօրէն
ծառացէն եկեղեցւոյ ծիսական աս-
պարէզին մէջ: Պատմութիւնը ցոյց
կու տաց սակացն, որ եկեղեցւոյ
աւանդութիւնը միանշանակ այդ-
պէս չէ եղած: Նախնական եկեղեցիին
մէջ եղած են աշակերտուհիներ,
մարգարէկուհիներ, այրիներ եւ սար-
կաւագուհիներ, որոնք քրիստոնէա-
կան վաղ շրջանի համացնքներու
կազմակերպութեան մէջ զործոն մաս-
նակցութիւն ունեցած են եւ ի նպաստ
քրիստոնէութեան տարածման բե-
րած են իրենց կարեւոր ներդրում-
ները: Այսոեղ մամնաւորաբար պէտք
է իշեւ Հռովմէացիներու թուղթին
մէջ Պօղոս առաքեալի ըրած յանձ-
նակ պատճեն պահպան կատարել է

Ժամանակի պահանջներուն եւ
վերոնշեալ մարտահրատէրներուն ըն-
դառաջնելով՝ Անկլիան, Հին Կաթո-
ղիկէ եւ Բողոքական Եկեղեցիները,
յատկապէս վերջին տասնամեակնե-
րուն, սկսան դրական մօտեցում մը
ցուցաբերել այս հարցին, ոչ միայն
քահանացութեան, այլեւ եպիսկոպո-
սութեան աստիճանին կոչելով կա-
նանց՝ իրենց այր պաշտօնակիցնե-
րուն հետ հաւասարապէս եկեղեցան-
ուէր ծառացութիւն մը իրականաց-
նելու համար:

ի տարբերութիւն այս իրողութեան՝ Հայ Եկեղեցին քրիստոնէական նախնական Եկեղեցւոյ կեանքէն Եպակի աւանդ մը իւրացուցած է եւ զայն իր ծոցին մէջ պահպանելով՝ հասցուցած է մինչեւ մեր օրերը: Եթէ ոչ քահանայագործելու իշխանութիւն, ապա ան չէ զլացած հայ կնոջ շնորհելու Եկեղեցւոյ նուիրապետական կարգերէն առաջինը՝ սարկաւագութեան աստիճանը:

Մեր Եկեղեցւոյ պատմութեան
մէջ սարդկաւագուհիներու գոյութիւնը
առկայ է զարգացման առաւել կամ
նուազ փայլուն հանգրուաններով։
Թէպէտ տժգոյն, գուցէ եւ այսօր
կեցած տիխուր հոգեվարքի ծը սեմին,
բաց դեռ չմեռած, այլ տակաւին
սրտի զգալի տրոփներ արձակող եւ
ապրելու հրայրք ունեցող այս աւան-
դը սեռերու հարցին մէջ Հայ Եկեղեց-
ւոյ հանդուրժողութեան եւ լաճնա-
խոհ ողիին գերազանց դրսեւորումն

է, որ միաժամանակ կը վկայէ անորութեցած շարունակական եւ անշեղ կապը քրիստոնէական հնագոյն եկեղեցւոյ աւանդութեան հետ:

Արժէ այստեղ պահ մը անդրադառնանց, թէ կանանց հանդէպ ի՞նչպէս էր Յիսուսի վերաբերմունքը:

ՅԻՍՈՒՄ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԿԱՆԱՅՔ

Աւետարանները չեն կաշկանդ-
ուիր խօսելու կանանց հետ Յիսուսի
ունեցած դրական յարաբերութիւն-
ներուն մասին։ Այս առնչութեամբ,
Ան գերազանցապէս վեր կը մնար-
ժամանակի հասարակական կարգե-
րու եւ սովորութիւններու կաշկան-
դումներէն՝ կնոջ անձին մէջ առաջ-
նահերթ համարելով այն սիրտն ու-
հոգին, որոնք տեղ կու տալին Աս-
տուծոյ խօսքին՝ դառնալով անոր-
հաւատաւոր ու անձնուէր հետեւոր-
դը։ Յիսուսի վերաբերմունքը ոչ
միայն արհամարհական չէ կանանց
հանդէպ, այլև ընդհակառակը՝ զար-
մանալիօրէն ազատ է ու սիրալիր,
միանգամայն ջերմ է ու անկողմնա-
կալ։ Բարեպաշտ կիներու հոյլ մը
ուղեկից է իրեն եւ իր աշակերտնե-
րուն՝ Գալիլեային մինչեւ Երուսա-
ղէմ, տարբեր վայրերու մէջ քարո-
զելու եւ հրաշագործութիւններ ընկլու-
ատեն, խաչելութեան պահուն, թա-
ղումէն եւ հրաշափառ յարութենէն
ետք, երբ աշակերտներ անճրկած,
մինչեւ անոնց մէջ ուրիշներ յուսա-
հատ, կը լքէին ասապարէզը՝ վերալգտո-
նալով իրենց տունները։ Եռհաննան,
Սուսաննան, Մարիամ Աստուածա-
մայրը, Մարիամ՝ Կղէոպասի կինը,
Յակոբոսի եւ Յովանէի մայրը, Սողո-
մէն, Մարիամ ու Մարթա Բէթանիա-
ցիները, նաեւ «շատ այլ կանագք»,
ամէնէն առաջ՝ Մարիամ Մագդաղե-
նացին, յականէցանուանէ կը լիշտապակ-
ուին Նոր Կտակարանին մէջ։

Անշուշտ ճիշդ է, որ Յիսուս,
Խրայէլի տասներկու ցեղերու ներ-
կայացուցիչներուն օրինակով, աշա-
կերտներու իր նեղ շրջանակը տաս-
ներկու այրերով լրացուց, սակայն
անոնք տակաւին «առաքեալ»ներ-
չին կոչուեր: Ղուկաս աւետարա-
նիչն է, որ հետագային, Յիսուսին
աւելի քան սերունդ մը ետք, իր
գործին մէջ կը նոյնացնէ տասներկու
աշակերտներու այս նեղ շրջանակը
«առաքեալներուն» հետ: Իրողու-
թիւնն այն է, որ թուային առումով
«առաքեալները», որոնք Յիսուսի
հրաշափառ յարութեան աւետիսը
աւետելու «առաքուեցան», կը կազ-
մին շատ աւելի մեծ շրջանակ մը,
որուն մէջ, ստոյգ, կիներ ալ կային,
որպիսիք էին իւղաբեր կանացք եւ
անոնց մէջ առաջինը՝ Մարիամ
Մագդաղենացին, որուն վիճակուե-
ցաւ Գեթսեմանի պարտէզին մէջ
Յարուցեալը տեսնելու առաջին եւ
ամենամեծ չնորհը:

Այս առումը վիճական հնչեղ եւ բնորոշ է ժԳ.-ժԴ. դարու մատենապիր թարսեղ վրդ. Մաշկեւրցիի յատկան շական գնահատականը Մարիամ Մազդաղենացիի մասին, երբ ան իր «Մարկոսի Աւետարանի Սեկնութեան» մէջ զայն ուղղակի Յարուցեալին կողմէ «առաքելական կոչումով պատուած»(2) անձ կը նկատէ:

Ժամանակի սղութեան պատճառով է ես պիտի չ'անդրադառնամ նախնական եկեղեցոյ միջավայրին մէջ սարկաւագուհիներու գրյութեան, անոնց ունեցած դերին ու գործառույթներուն, այս աւանդութեան պատմական զարգացման, մատենագրական վկացութիւններուն եւ Հայեկեղեցոյ վրայ ունեցած ազդեցութեան առնչուող հարցերուն։ Պարզապես պիտի բաւարարուիմ Ներսէս

վրդ. ՄԵԼԻՔԹԱՆՈՒՅՆԻ «Հայոց եկեղեցական իրաւունքը» գիրքէն նշել հետեւեալ մէջբերումը.

«Սարկաւագուհիները կային Պօ-
ղոս առաքեալի ժամանակից (Հոռոմ. Ժ
Զ. 1), Պոլսոց եկեղեցում Յուստինի-
անոսի եւ Հերակլի ժամանակ 40 հոդի-
կար; «Առաքելական կարգադրու-
թիւնները» պատուիրում են, որ դրանք
լինեն կոյսեր, կամ բարեպաշտ այրի-
ներ եւ 40 տարեկան: Նիկիայի 19րդ
կանոնով (Ա. գ., 118 երես) նրանք
ստանում էին առանձին ձեռնազդրու-
թիւն: Նրանց պարտաւորութիւն-
ներն էին. 1) կանանց պատրաստել
մկրտութեան համար, 2) մկրտու-
թիւներ՝ եթէ մեծ կանաչք էին
մկրտում, կատարում էին նրանք,
իսկ դրոշմք՝ վարագույրի ետեւից,
անում էին եպիսկոպոսը կամ քահա-
նան, 3) կնքամայր էին լինում հնե-
րում բոլոր աղջիկ մկրտուածներին,
4) կանանց վերաբերեալ բոլոր հոգա-
ցողութիւնները եպիսկոպոսի պատ-
ուէրով կատարում էին սրանք, 5)
[սարկաւագուհիները] եկեղեցում կանգ-
նում էին այն գուների մօտ, որտեղից
կանաչք էին մտնում եւ նրանց մէջ
կարգապահութեան վրայ հակում» (3):

Պէտք է նկատի ունենալ, որ
նախնական եկեղեցւոյ մէջ մկրտելու
արարողութենէն ետք, կը կնքէին,
այս պարագային՝ կը դրոշմէին ոչ
միայն ճակատն ու մարմնի որոշ
մասերը, այլ կ'օծէին մկրտուղին
ամբողջ մարմինը: Ճիշդ այստեղ է,
որ սարկաւագուհիներու ներկայու-
թիւնը անհրաժեշտ կը դառնար, երբ
մկրտուղը չափահաս կին կ'ըլլար:
Քահանան կամ եպիսկոպոսը, նորա-
դարձ կնոջ ջուրով մկրտելու արա-
րողութիւնը միայն կը կատարէր,
մինչեւ սարկաւագուհին՝ առատո-
րէն կ'օծէր անոր ամբողջ մարմինը:

Հակառակ անոր, որ «Կանոնապիրք Հայոց»ին եւ մեր եկեղեցական վաղ շրջանի վաւերաթուղթերուն մէջ սարկաւագուհիներու մասին լազն տեղեկութիւններ հաղորդուած չեն, այնուամենայնիւ անոնք անծանօթ չեն մէր եկեղեցւոյ հայրերուն: Հայկագեան Բառապիրքը, հիմնուելով Ուսկեղարեան շրջանի մէր հայրերու կատարած թարգմանական տեղիքներուն վրաց, «սարկաւագուհի» բառին դիմաց՝ «կին պաշտօնեայ, կամ կուսան սպասաւոր ի գործս ինչ եկեղեցւոյ, եւ մայր վանից կուսանաց»(4) իմաստները կու տայ: Իսկ Մալխասեան «սարկաւագուհի» բառը կը բացատրէ՝ ըսելով. «Կոյս, որ եկեղեցում սարկաւագութիւն է անուած: Եկեղեցական օրէնքով կանացք կարող են սարկաւագուհի ձեռնադրուեն, բայց բահանաւ ու եղուէք օ»(5):

ուել, բայց քարասսայ ոչ որընք» (5):
Հետաքրքրականը այն է, որ
երբ միջին դարերուն կանաչք
արեւմտեան կաթողիկէ եւ արեւել-
եան ուղղափառ եկեղեցիներէն հետզ-
հետէ դուրս կը մղուին եկեղեցոց
մէջ հերինակաւոր պաշտօններ զբա-
ղեցնելու դիրքերէն, չայ Եկեղեցոց
այգին իր որթատունկը պատուաստ-
ուած կը պահէ սարկաւագուհիներու
կրօնաշունչ աւանդութեամբ, որուն
մասին, ահաւասիկ, կը կարդանք
Թ.Ժ. դարերուն խմբագրուած ձեռ-
նադրութեան Մաշտօցի մը մէջ
հետեւեան մեսաւութիւնո.

«Իմկ կանանց հարկաւոր է
սքեմ տալ եւ նոյն կարգը կատարել:
Բայց [անոր աշխարհական զինատ-
ներէն] մերկացնելը սարպաւագուհի-
ները թող ընեն, դլիսու մեւ փաթա-
թանով ծածկեն ճակատը մինչեւ
յօնքերը»(6):

Վերոնշեալը կ'աւանդուի Վե-
նեալիկի Մխիթարեան մատենադա-
րանի թիւ 457 Մաշտոցին մէջ, ուր

Դայ Եկեղեցւոյ Սարկաւագուհիները

Շարունակուած էջ 12-էն

«սարկաւագ» բառը կանանց պարագային՝ իր գական սեռը բնորոշող «ուշի» մասնիկով արդէն կը վկայուի: Յստակ է, որ սոցնը կը վերաբերի վանական ուխտադրութիւն կատարող կուսաններուն, որոնց զգեստաւորումը պէտք է սարկաւագուհին կատարէ:

Սարկաւագուհիներու վերաբերեալ մէր մատենագիրներու կատարած բուն վկայութիւնները կը սկսին թ. Ժ. Պարերէն: Ներսէս Լամբրոնացին իր «Խորհրդածութիւնք ի կարգս եկեղեցւոյ եւ մեկնութիւն Սրբոյ Պատարագի» աշխատութեան մէջ կը նչէ.

«Կուսաւորութիւնը ցած է ոչ միայն քահանացութենէն, այլևս սարկաւագութենէն, որովհետեւ այն թոյրատրելի է նաեւ կանանց, ինչպէս կը գոյէ սուրբ Բարսեղը, իսկ սարկաւագութիւնը՝ բոլորովին ոչ» (7):

Արդարեւ, Ներսէս Լամբրոնացին համաձայն է կանանց վանական ըլլալու աւանդութեան, բայց ոչ՝ սարկաւագութեան աստիճան շնորհելու գաղափարին հետ:

Բոլոր պարագաներուն, կանանց սարկաւագութեան աստիճան շնորհելու աւանդութը ստորդ գոյութիւնը ունեցած է նաեւ կիլիկոյ մէջ, որովհետեւ 1314ին Սկեւուա օրինակուած Մաշտոցի մը մէջ, որ պատրաստուած է Սկեւուայի առաջնորդ Կոստանդիին եպակ. Պեհենացիի պատուէրով, չէր կրնար իր մէջ ընդգրկել սարկաւագուհի ձեռնադրելու վերաբերեալ օրհնութեան աղօթք մը, եթէ երբեք սոցնը տեղ չգտներ հոգեւոր առաջնորդի մը մտայնութեան եւ ընկալումներուն մէջ: Ահաւասիկ, սարկաւագուհի ձեռնադրելու համապատասխան աղօթքը, որ կաւանդուի հետեւեալ խորագրով.

«Կանոն ձեռնադրութեան սարկաւագ կանանց, որ են սարկաւագուհիք»

«Տէ՛ր բարերար եւ բազմագութ, ամէն ինչ ստեղծուեցաւ քու հրամանովդ, եւ մարդեղին Միածինի ձեռքերով հաւասարեցցուցիր արուն եւ էզը, ինչպէս ընդունելի էր քեզի՝ ոչ միայն արբերուն, այլևս կանանց տալ հոգեւոր շնորհներ: Ալդպէս եւ հիմա, ընտրէ՝ աղախնիդ քու սուրբ եկեղեցին մէջ պաշտօնութիւնը կը տար է համարել, 1299ին խմբագրած իր «Պատմութիւն Նահանգին Սիսական» գործին մէջ սարկաւագուհիներու մասին կը հաղորդէ.

«Իսկ կիներէն սարկաւագուհիներ կը դառնան, որպէսզի կանանց վանքերուն մէջ քարոզեն. Անոնց զգեստը հաւատարուննէր է՝ հագնելով փիլոն եւ ճակատին վրայ ունենալով փոքրիկ խաչ մը, աջ կողմը ուսին վարի մասը հանդերձին կամ գօտիին վրային ուրար մը կախելով բեմ խորանի կը բարձրանց, կը քարոզէ եւ Աւետարան կ'ընթերց ոչ թէ ամբոխի մէջ բեմի վրայ, այլ՝ առանձնացած կամ որեւէ անկին մը. բայց սուրբ խորհուրդի սպասաւորութեան ամենեւին պէտք չէ մերձենայ՝ ինչպէս տղամարդ սարկաւագները» (8):

Միխթար Գօշ, որ նոյնաէս թ. Ժ. Պարու ականաւոր մատենագիր է, 1184ին խմբագրած իր «Դատաստանագիրք»ին մէջ սարկաւագուհիներու մասին կը գրէ.

«Կանանց մէջ կան ձեռնադրուած սարկաւագներ, որոնք սարկաւագուհիներ կը կոչուին, կանանց քարոզելու եւ Աւետարան ընթերցելու նպատակով, որպէսզի աջստեղ տուրս չգայ: Բայց երբ քահանաները մկրտութիւն կ'ընեն, կու գան աւագանին մօտ, որովհետեւ կանանց անոնք կը լուան քաւութեան շուրջով՝ վարագոյրէն ներս... եւ նոր կամ անարդ բան մը մի՛ համարէք այս, ո՞վ սուրբ եղբայրներ, այլ սուրբ առաքյալի աւանդութենէն կ'ուսանինք, քանզի կ'ընդ ապահովութեան մասին կը գրէ. «Կը յանձնարարեմ ձեզ Փարագին մէջ սարկաւագուհին է» (9):

Սարկաւագուհիներու մասին նաև վկայութիւններ կը կարդանք նաեւ Մաշտա Սպարապետի՝ 1165ին խմբագ-

րած «Դատաստանագիրք»ին մէջ.

«... [Սարկաւագները] կրնան Աւետարան կարդալ ու քարոզ ըսել եւ սկիհը մենեակին [խորհրդարանէն] սեղան [խորան] բերել, եւ քոյց քշել ու խունկ ծխել. եւ եթէ քահանան հրամայէ, կրնան նաեւ սարկաւագուհիները մեռներ ձեռնադրել, որպէսզի անոնք եւ կարենան քարոզել կանանց եւ Աւետարան կարդալ՝ այնտեղ ուրամարդ պիտի չաղամարդարդ պիտի չմտնէ: Եւ անոնք հաւատաւորումը սքէմ [կը կրեն], եւ կրնան երեխաներ եւ կիներ լուալ քաւութեան ջուրով. եւ [անոնք] խաչ կ'ունենան [իրենց] ճակատին վրայ եւ ուրար՝ [իրենց] աջ թեւին վրայ: Եւ չայ կանանց մէջ վաղուց ջնջուած է այս կարգը: Բայց այս այն է, ինչ գրած է Առաքեալը, թէ՝ կը յանձնանադրել մէր ձեռնադրէի սուրբ բարձրը, որ սպասաւորն է եկեղեցւոյ» (10):

Ուշագրաւ է, որ Մմբատ Սպարապետ եկեղեցւոյ մէջ գործունէութեան շատ աւելի լայն դաշտ մը կը վերաբերէ սարկաւագուհիներուն: Փաստօրէն, անոնց առաքելութիւնը սահմանափակուած չի մնար միայն կուսանոցներու մէջ, այլ երբ կանայք ու երեխաներ ալ կրնան լուալ քաւութեան ջուրով, ենթադրել կու տայ, որ անոնք համապատասխան պաշտօն կը կատարէին նաեւ եկեղեցւոյ հովուական միջավայրին մէջ: Շատ աւելին՝ քահանային արտօնութեամբ նոյնին նոյն սարկաւագուհիներ եւ ձեռնադրել, հաւանաբար կուսանոցներու համար: Ուշագրութեան արժանի է նաեւ Մմբատ Սպարապետին ասրկաւագուհին հաղորդական ապահովութիւնը կատարէի այս ամսին, որ «Զենոնագրութիւն սարկաւագուհի» և «Սարկաւագուհիք առնել»: Կարգ սարկաւագուհիք, «Զենոնագրութիւն սարկաւագուհի», «Սարկաւագուհիք առնել», «Սարկաւագուհիք առնել» և «Սարկաւագուհիք առնել» ամսանց, որք են սարկաւագուհիք»:

Շատ աւելի լայն դաշտ մը կը վերաբերէ սարկաւագուհին նաեւ եկեղեցւոյ հովուական միջավայրին մէջ սարկաւագուհին հաղորդական ապահովութիւնը մը կը կատարէի այս ամսին, որ «Զենոնագրութիւն սարկաւագուհիք» խորագրով ծանօթ կանոնը պէտք է մեր «Զենոնագրութիւն Մաշտոց»ին մէջ ներառուած ըլլայ թ. Պարուն, «Ծիսարան Մաշտոց»ի նոյն առաջին կազմութեան Մաշտոց Ա. Եղիկարդեցի կաթողիկոսին (897898 թթ.) օրով:

Եթէ սոյնը հիմք ընդունինք,

ապա համզողուած պիտի ըլլանք

ըսելու, որ արդէն թ. Պարուն Զայ եկեղեցին փաստացիօրէն եղակի եւ անզուգական լայնախորհութիւն մը կը ցուցաբերէ կանանց եկեղեցական իշխանութիւն շնորհելու հարցին մէջ: Աներեւակացիօրէն ժամանական կամ ծանրանկարը: Բայց աստի, առկայ վկայութիւնը կը հեղինակաւորուի նաեւ այն հանգամանքով, որ Արձեշի վանքի խնկահու կիսաստուերին մէջ 1530ին օրինակուող Մաշտոցը ծաղկելու ժամանական կաթողիկոսի կամ ծանրանկարը: Պիտք է ենթադրել, որ Գրիգորիս Աղթամարցին, ստորգ, տեսած կամ ճանչցած ըլլալու է Զայաստանի տարբեր շրջաններու կամ վանքերու մէջ գործող սարկաւագուհիք»:

Եթէ սոյնը հիմք ընդունինք, ապա համզողուած պիտի ըլլանք

ըսելու, որ արդէն թ. Պարուն Զայ եկեղեցին փաստացիօրէն եղակի եւ անզուգական լայնախորհութիւն մը կը ցուցաբերէ կանանց եկեղեցական իշխանութիւն շնորհելու հարցին մէջ: Աներեւակացիօրէն ժամանական կամ ծանրանկարը: Բայց աստի, առկայ վկայութիւնը կը հեղինակաւորուի նաեւ այն հանգամանքով, որ Արձեշի վանքի խնկահու կիսաստուերին մէջ 1530ին օրինակուող Մաշտոցը ծաղկելու ժամանական կաթողիկոսի կամ ծանրանկարը: Պիտք է ենթադրել, որ Գրիգորիս Աղթամարցին, ստորգ, տեսած կամ ճանչցած ըլլալու է Զայաստանի տարբեր շրջաններու կամ վանքերու մէջ գործող սարկաւագուհիք»:

Եթէ սոյնը հիմք ընդունինք, ապա համզողուած պիտի ըլլանք

ըսելու, որ արդէն թ. Պարուն Զայ եկեղեցին փաստացիօրէն եղակի եւ անզուգական լայնախորհութիւն մը կը ցուցաբերէ կանանց եկեղեցական իշխանութիւն շնորհելու հարցին մէջ: Աներեւակացիօրէն ժամանական կամ ծանրանկարը: Բայց աստի, առկայ վկայութիւնը կը հեղինակաւորուի նաեւ այն հանգամանքով, որ Արձեշի վանքի խնկահու կիսաստուերին մէջ 1530ին օրինակուող Մաշտոցը ծաղկելու ժամանական կաթողիկոսի կամ ծանրանկարը: Պիտք է ենթադրել, որ Գրիգորիս Աղթամարցին, ստորգ, տեսած կամ ճանչցած ըլլալու է Զայաստանի տարբեր շրջաններու կամ վանքերու մէջ գործող սարկաւագուհիք»:

Եթէ սոյնը հիմք ընդունինք, ապա համզողուած պիտի ըլլանք

ըսելու, որ արդէն թ. Պարուն Զայ եկեղեցին փաստացիօրէն եղակի եւ անզուգական լայնախորհութիւն մը կը ցուցաբերէ կանանց եկեղեցական իշխանութիւն շնորհելու հարցին մէջ: Աներեւակացիօրէն ժամանական կամ ծանրանկարը: Բայց աստի, առկայ վկայութիւնը կը հեղինակաւորուի նաեւ այն հանգամանքով, որ Արձեշի վանքի խնկահու կիսաստուերին մէջ 1530ին օրինակուող Մաշտոցը ծաղկելու ժամանական կաթողիկոսի կամ ծանրանկարը: Պիտք է ենթ

ԵՒՐՈ-2024. Հայաստան Պարտուեցաւ Թուրքիայէն 1-2 Արդիւնքով

Ֆութպոլի Եւրոպայի 2024 թուականի առաջնութեան զտումի մրցաշարի առաջին խաղին Հայաստանի ազգային խումբը իր յարկին տակ 1:2 արդիւնքով պարտութիւն կրեց Թուրքիոյ հաւաքականէն:

Երեւանի Վազգէն Սարգսեանի անուան Հանրապետական մարզադաշտին վրայ շաբաթ երեկոյեան կատարուած հանդիպումին հաշխւը բացուեցաւ 10-րդ վայրկեանին, երբ Տիգրան Բարսեղեանի սուր փոխանցումէն յետոյ Օզան Քաբաքը գրաւեց սեփական բերդը: Այդուհանդերձ, Թուրքիոյ հաւաքականը յաջողեցաւ ոչ միայն հաւասարեցնել արդիւնքը, այլև յաղթանակ հասաւ: Յաջու եւ 64-րդ վայրկեաններուն Հայաստանի բերդը դրաւեցին Օրքուն Քիոքթիւն եւ Քիրեմ Աքթիւրքովուն:

Զտումի Դ խումբին մէջ Հայաստանէն եւ Թուրքիային բացի ընդգրկուած են նաեւ Խորուաթիայի, Ռւեմի եւ Լատվիայի հաւաքականները: D խմբակ
Խորուաթիա - Ռւեմ 1:1
Թուրքիա - Խորուաթիա 0:2
Ռւեմի - Լատվիա 1:0

Եւրոպայի Առաջնութեան Զտումի Մրցումներուն Արդիւնքները

Ֆութպոլի Եւրոպայի առաջնութեան զտումի մրցաշարին աւարտեցան երկրորդ հանդիպուանի հանդիպումները C, H եւ J խումբակներուն մէջ:

C խմբակին ներս Եւրոպայի ախոյեան իտալիոյ հաւաքականը զիլընկալեց Մալթային եւ առաւելութեան հասաւ 2:0 արդիւնքով:

Իտալիան 3 կէտով երկրորդն է եւ 3 կէտ ետ է առաջատար Անգլիայէն, որուն առաջին հանդիպուանին պարտուած էր 1:2 արդիւնքով:

Ի խմբակին նլրս Ֆինլանտայի խումբը մրցակիցի խաղադաշտին վրայ նուազագոյն արդիւնքով պարտութեան մատնեց Հիւսիս իուլյանտացիներուն:

Այս խմբակին մէջ Դանիան, Հազարիստանը, Ֆինլանտան ու Հիւսիսային իուլյանտան վաստակած են 3-ական կէտ: Առաջատարը Սլովենիան է, որ ունի երկու յաղթանակ:

J խումբակին մէջ Փորթուկալի հաւաքականը արտագնայ խաղին 6:0 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Լիւքսեմպուրկին: Սէուտեան Արաբիոյ «Ալ Նասրի» 38-ամեաց յարձակող Կրիշտիանու Ռոնալդուն դարձաւ տուպիլի հեղինակ:

Փորթուկալը երկու յաղթանակին յետոյ կը գլխաւորէ խմբակի աղիւսակը: 4 կէտով երկրորդ տեղն է Սլովակիան, որ 2:0 արդիւնքով յաղթեց Պունիային:

Արձանագրուեցան նաեւ հետեւեալ արդիւնքները
C խմբակ
Մալթա - Իտալիա՝ 0:2
Անգլիա - Ռւեմանիա՝ 2:0

H խմբակ
Հիւսիսային իուլյանտա - Ֆինլանտա՝ 0:1
Սլովենիա - Սան Մարինո՝ 2:0
Հազարիստան - Դանիա՝ 3:2

J խմբակ
Լիւքսեմպուրկ - Փորթուկալ՝ 0:6
Սլովակիա - Պունիա եւ Հերցեկովինա՝ 2:0
Լիւստենշտեն - Իսլանտա՝ 0:7

Ալ-Խելահֆի. Փրեմիեր Լիկայի Վերջին Խումբը Աւելի Շատ Գումար Կը Ստանայ Հեռուստահրաւունքներէն, Զան ՊՍԺ-ն

Ֆրանսայի ախոյեան ՊՍԺ-ի նախագահ Նասեր Ալ-Խելահֆին համեմատած է Անգլիոյ եւ ֆրանսայի առաջնութիւններու ֆինանսական հարաւորութիւնները:

«Անգլիոյի Փրեմիեր Լիկան անհաւանական է: Այնտեղ կը խրախուսութիւն ներդրումները, արդիւնական կը պայքարին ցանցահետո թիւնութեան դէմ՝ պաշտպանելով հեղինակային իրաւունքները եւ գրագէտ կը բաշխեն եկամուտները: Միւս մկանները պէտք է կատարելագործուին, այլ մակարդակին հասնելու համար:»

Անցած տարի Անգլիոյ առաջնութեան վերջին տեղը գրաւած խումբը հեռուստահրաւունքի եկամուտներէն երկու անգամ աւելի գումար ստացած է, քան ՊՍԺ-ն ֆրանսայի առաջնութեան», - Ալ-Խելահֆիի խօսքը կը մէջբերէ Marca-ն:

Ֆրանսայի ընթացիկ առաջնութեան 28 հանգրուանէն յետոյ ՊՍԺ-ն 66 կէտով կը գլխաւորէ մրցաշարային աղիւսակը եւ 7 կէտ առաջ է երկրորդ տեղը գտնուող «Մարսելէն»:

Հոլանտայի Խումբը 60 Տարուան Մէջ Երկրորդ Անգամ Պարտուեցաւ 0-4

Հոլանտայի հաւաքականը 60 տարուան մէջ երկրորդ անգամ պարտուեցաւ 0:4 արդիւնքով: Եւրո-2024-ի ընտարական մրցաշարի առաջին հանգրուանին հոլանտացիները այլ արդիւնքով պարտուեցան աշխարհի փոխախոյեան ֆրանսային:

2017-ին եւս Հոլնատայի խումբը 0:4 արդիւնքով պարտուած էր ֆրանսացիներէն: Երկու հանդիպումները ալ տեղի ունեցած են Փարիզի «Մատադի» մարզադաշտին վրայ:

Բ խմբակին մէջ Ֆրանսայի եւ Հոլանտայի հետ ընդգրկուած են Ցունաստայի հետ ընդգրկուած հաւաքականները:

Մեսիին Վերադարձնելու Համար «Պարսելոնան» Ստիպուած Կ`ըլլայ Վաճառել Մի Քանի Խաղողներու Հոլոնատայի առաջնութեան մէջ Երկրորդ անդիպումները ալ տեղի ունեցած էն Փարիզի «Մատադի» մարզադաշտին վրայ:

Աշխարհի ախոյեան Արժենթինի հաւաքականի եւ ֆրանսայի ախոյեան ՊՍԺ-ի Յաջմեաց յարձակող Լիոնել Մեսիին վերադարձներու համար «Պարսելոնան» ստիպուած կ`ըլլայ կրծատել ծախսերը եւ վաճառել մի քանի ֆութպոլիստի, որպէսզի համապատասխանէ ֆինանսական արդար խաղի պայմաններուն, կը հաղորդէ ESPN-ը:

Քաթալոնական ակումբը ստիպուած կ`ըլլայ կրծատել խումբի վեթերաններ Սերիսի Պուսկեսի եւ ժորատի Ալպայի վարձատրութիւնը: Սպանական մամուլը արդիւնքուն գրած էր, որ երկու ֆութպոլիստներն ալ ամուան կը վաճառուին, եթէ համաձայնութիւն չտան աշխատավարձի կրծատման:

Մեսիի պայմանագիրը ՊՍԺ-ի հետ կ`աւարտուի Ցունաստային: «Պարսելոնան» անոր կ`առաջարկէ ոչ այնքան բարձր աշխատավարձ, սակայն ախտղուններ նուածելու պարագային՝ ակումբի ընդհանուր եկամուտէն որոշակի տոկոս կը վճարէ:

Գեղասահիքի ԱԱ. ԱՄՆ-ի Պարային Զոյգը Նուաճեց Ուսկի Մետալները

Ճարոնի Սայտամա քաղաքին մէջ կատարուող գեղասահիքի աշխարհի առաջնութեան ամերիկացիներ Մետիսոն Չոկն ու էվան Պէյթսը նուածեցին պարագային զոյգերու սոկէ մէտալները: Անոնք առաջին անգամ դարձան աշխարհի ախոյեան: Ասոնց մէտաղ անոնց լաւագոյն արդիւնքը եղած էր 2015թ. աշխարհի առաջնութեան արծաթէ մէտալները:

Երկրորդ տեղը գրաւեց Խոալիոյ պարագային զոյգը՝ Շարլեն Կինյար - Մարք Ֆապրի: Պրոնզէ մետալակիրներ դարձան գանատացիներ Փայմիրը Կիլեսն ու Փոլ Փուարիէն:

Ուպերթ Մանչինի. Հիասթափուած Ենք Արդիւնքէն

Ֆութպոլի Եւրոպայի ախոյեան Խոալիոյ պարագային գլխաւոր մարզիչ Անգլիոյ Մանչեսթերին մէկնաբանած է Անգլիոյ էականէն կրծած 1:2 արդիւնքով պարտութիւնը Եւրո-2024-ի զտումի մը մրցաշարի առաջին հանգրուանին սեփական դաշտին վրայ ունեցած խաղին:

«Կը հասկնանք, որ բարդ հանդիպում պիտի ըլլար: Մենք երկու կոյն ալ բաց թողեցինք ստանդարտ դիրքէն: Այդ դրուագներուն պէտք է աւելի ուշադիրի ըլլանք:

Մենք կը գերիշխէնիք երկրորդ խաղակիսին եւ արժանի էինք ոչ ոքի արդիւնքի: Հիասթափուած ենք արդիւնքներն կան», - Մանչինի խօսքը կը մէջբերէ Ուեֆա-ի մամուլի առաջնութիւնը:

ՄԱՐԶԱՉՈՂ

Մեր շատ սիրելի Քոյլը Ակիւլինէն, եօթանասուն երկար տարիներ, ամբողջ ական նուիրումով ծառայել ետք երկանին փեսային եւ ազգի զաւակներուն, իր մահականացուն կը կնքէ 19 Մարտ 2023-ին: Դժուար է ափոփանքի խօսքը գտնել այս անզուգական քրոջ համար, որ իր իմաստութեամբ եւ խոհեմութեամբ, բոլորի հետ հաղորդակցելու կարողութեամբ ու անկեղծութեամբ, կը վայելէր Հայ Քոյլերու վարժարանի աշակերտութեան սէրն ու յարգանքը:

Մեր շրջապատի մէջ շատ են անձնուել անձինք, որոնց աշխատանքն ու գործունէութիւնը սահման չեն ճանչնար: Ասոնք մեր օրուան ազնիւ հերոսներն են: Այսպիսին էր մեր հանգուցեալը՝ գուստը կիլիկեցի Յովսէփ Թերզեան եւ էլիզ Փչաքչեան ամոլին, որ նախակրթութիւնը ստացած էր Հայէպի Հայ Քոյլերու վարժարանէն ներս:

13 տարեկան մատաղ հասակին, ան կ'որոշէ իր կեանքը նուիրել Աստուծոյ, որով կը մեկնի Հայ Քոյլերու Հուոմի ընծայարանը: Ան այսպէս կ'արտայայտուի իր մեկնումի մասին. «Ուզեցի մայլապետ դառնալ եւ երեխաներու դաստիարակութեան նուիրուիլ: Մեկնեցայ Հուոմ: Իմ տունս հոն էր այլեւս, բնաւ չմտածեցի տուն դարձի մասին...որոշումս հաստատ էր»:

Հոգեւոր եւ մտային լուրջ պատրաստութենէ ետք, Քոյլ Ակիւլինէն կը նուիրուի ազգի զաւակներուն դաստիարակութեան եւ եօթանասուն տարիներ շարունակ կը լուսաւորէ բազմաթիւ հայորդիներու միտքն ու հոգին: Ան՝ անշահախնդիր եւ հաւատարիմ իր սկզբունքներուն՝ իրեն շնորհուած բարիքները կը բաշխէ նաեւ իր շրջապատին՝ իր անցած ուղին լաւագոյն օրինակ դարձնելով երիտասարդ սերունդին քրիստոնէական եւ հայեցի դաստիարակութեան:

Քոյլը Ակիւլինէն եղած է Անարատ Յղութեան Հայ Քոյլերու Միաբանութեան նուիրեալ անդամ եւ Հայ Քոյլերու վարժարանին անկեղծ եւ անզուգական մասնիկը, 30 տարի ծառայէլով մեծ սիրով եւ գուրգուրանքով: Մենք միրով կը յիշենք անոր դէմքին ժամանելով ամէն առաւօտ աղօթքով կը միանար դպրոցի աշակերտներուն:

Ամենակալը յաւիտենական հանգիստ պարգևէ իր հոգին եւ Սուրբ Հոգին միիթեարէ մեր բոլորին, յատկապէս Թերզեան ընտանիքի անդամներուն:

Սիլվիա Թերզեան եւ զաւակունք

Մարտ Թերզեան եւ զաւակունք

Յարութ եւ Յամիկ Գարամանուկեան եւ զաւակունք

Յարութ եւ Լուսիկ Փափազեան եւ զաւակունք

Յովսէփ եւ Թալին Թերզեան եւ զաւակունք

Ռաֆֆի եւ Քաթիա Թերզեան եւ զաւակունք

Արա եւ Իվեթ Թերզեան եւ զաւակունք

Լիզա Թերզեան եւ զաւակունք

Յարութ Գալիննեան

Գրիգոր եւ Աննա Գալիննեան եւ զաւակունք

Յովսէփ Գալիննեան

Խոնկ ու աղօթք իր անթառամ յիշատակին:

Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի:

Քոյլը Ակիւլինէնի յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Զորեքշաբթի, 12 Ապրիլին, ժամը 14:00-ին, Հայ Կաթողիկէ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, East Mountain Street, Glendale, CA 91207:

Արարողութենէն ետք թաղումը տեղի պիտի ունենայ Forest Lawn Hollywood Hills-ի մէջ:

Փոխան ծաղկեպսակի, կը խնդրենք նուիրատութիւնները կատարել Հայ Քոյլերու վարժարանին:

Մահ Երուանդ Պալեանի

Անցնող շաբթուան ընթացքին, Լիբանանի մէջ մահացած է Ս.Դ.Հ.Կ.ի Աղասի մասնաճիւղի եւ Պէյրութի Հ.Մ.Մ.-ի ներհուն դեկավարներէն երուանդ Պալեան: Ան մեծ ներդրում ունեցած է կուսակցական եւ միութենական ենթակառուցներու բարգաւաճման մէջ:

Մեր ցաւակցութիւնները հանգուցեալի այրիին, զաւակներուն եւ գաղափարի համաց ընկերներուն:

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՑ

ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԵՋ
(200 ՇՈԳԻԻ ՇԱՍԱՐ)

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԷՇՈԱԶԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

Ինչ Ասաց Լաւովը Արարատ Միրզոյեանի

Շարունակուած էջ 2-էն

տեսուել 10 տարի առաջ Պելկրատի եւ Պրիշտինայի միջեւ ստորագրուած համաձայնութեան մէջ՝ «Կոսովոյի սերպական տեղական ինքնակառավարման մարմինների» ստեղծման մասին համաձայնագրով: Ես կարծում եմ, որ զարաբաղյին համար անհրաժեշտ է մօտաւորապէս այդպիսի իրաւունքների փաթեթ», - ասել է դիւանագէտը:

Յատկանշական է, որ Լաւովը իր խօսքի այս հատուածում յիշատակել է նաեւ Հայաստանի ու Ատրպէճանի կողմից 1991 թուականի Ալմա Աթայի հոչակագրի հաստատման փաստը:

Ո-Ռ արտկործնախարարի այս յայտարարութիւնը նշանակում է, որ Մոսկուան արդէն ուղիղ տեքստով կողմանը է Ղարաբաղեան կարգաւորման հարցում մօտեցման փոփոխութեան մասին: Ինչպէս յայտնի է, նախորդ տարուայ կէսերին Ռուսաստանը կողմերին էր ներկայացրել խաղաղութեան պայմանագրին սախագիծ, որի գլխաւոր մէխսը Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցումն էր:

Այսուամենանիւ, Ատրպէճանի համար այդ դրոյթը անընդունելի էր եւ Պաքուն մէրժելու էր ներկայացրել խաղաղութեան պայմանագրին սախագիծ, որի գլխաւոր մէխսը լեռնային Ղարաբաղի ապագայի վերաբերեալ շատ չեն տարբերուում Լաւովին հնչեցրած մոտեցումներից: Ակնյայտ է, որ Արցախի կարգավիճակի հարցում նշաճողի իջեցման որոշումը պարզապէս չէր կարող այլ վերջնարդիւնք ունեալ: Այժմ մենք քաղում ենք այդ քաղաքականութեան պտուղները:

«Միվկլնեթ»

Արցախի ՊԲ-ն Կասեցրել է

Շարունակուած էջ 2-էն

է հենց սեփական հնարաւորութիւնների արդիւնաւետութեան գերադարձական աստիճանի համեմուն կարողութիւնից եւ կամքից, հետեւղականութիւնից եւ պրոֆեսիոնալիցից, ձկունութիւնից եւ հաշուարկին կարողութիւններից: Դատելով տեղեկատուական շտաբի Մարտի 27-ի տարածած յայտարարութիւնից, ատրպէճանցիների

հերթական փորձը բարեւում է այդպիսի իրավիճակի, ըստ այդմ՝ չի յաջանակ արդիւնաւութեամբ, ինչպէս նաեւ Ալմա Աթայի հոչակագրութիւնի իմաստով այսօր, վաղը, կամ աւելի ուշ, հետեւարար պէտք է ամէն օր պատրաստուել յաջորդ որեւէ փորձ կանխարգելելու կամ հակազդելու առաւել արդիւնաւէտ մեխանիզմների ձեւաւորման:

«ԱՌԱՋԻՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ»

ՄԱՍԻՒ

ԾԱԲԱԹԱՎԱԵՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՈՒ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly

Enclosed a check for (one year)

* \$50,00 * \$100,00 (first class) for USA

\$ 125,00 (Air Mail) for Canada.

\$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----

Address: -----

City: ----- State: ----- Zip Code: -----

Country: -----

Tel: -----

Email: -----

Թիֆլիսի Մեջ Տեղի Են Ունեցել Յովհաննէս Թումանյանի Յիշատակի 100-րդ Տարելիցին Նուիրուած Միջոցառումներ

ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարութեան աջակցութեամբ Թիֆլիսի մէջ տեղի են ունեցել Յովհաննէս Թումանյանի յիշատակի 100-րդ տարելիցին նուիրուած միջոցառումներ, որոնց մասնակցելու նպատակով Վրաստան է մէկնել ՀՀ կրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ սպորտի նախարարի տեղակալ Ալֆրեդ Քոչարեանի գլխաւորած պատուիրակութիւնը:

Մարտի 23-ին Թիֆլիսի մէջ՝ գ. Լեռնիձի անուան գրականութեան թանգարանում բացուել է «Թումանյանը եւ Թիֆլիսը» խորագիրը կրող ցուցանուղիսը, որը կը գործի մինչեւ Ապրիլի 13-ը: Ցուցադրութիւնը ներկայացնում է Թիֆլիսեան կեանքի թումանյանական ընկալումները՝ մարդկային յարաբերութիւններից մինչեւ գրական պոռթկումներ:

ՀՀ կրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ սպորտի նախարարի տեղակալ Ալֆրեդ Քոչարեանը նախարարութեան եւ իր անունից ողջունել է ներկաներին Գէորգի Լեռնիձի անուան գրականութեան պետական թանգարանի հիւրընկալ յարկի ներքոյ:

«Այս երեկոյ հաւաքուել ենք մեր խոնարհումը բերելու հանճարեղ բանաստեղծ, հայ եւ վրաց ժողովուրդների անմնացորդ նուիրեալ, մեծ մարդասէր Ցովհաննէս Թումանյանի յիշատակի 100-րդ տարելիցի առիթով: Այս վայրի ընտրութիւնը, թերեւս, պատահական չէ, քանի որ այս թանգարանի արխիւններում վստահաբար պահպանում է հարուստ գրական մի ժառանգութիւն, որի հեղինակներից շատերը Յովհաննէս Թումանյանի երբեմնի մտերիմ գրչակից ընկերներն են եղել: Նրանց փոխադարձ ջերմ զգացումների, խոհերի ու զրոյցների մասին վկայութիւնները բազմաթիւ են թէ՝ նամակագրութեան, թէ՝ յուշերի նոթագրումների էջերին», - նշել է նախարարի տեղակալն ու յաւելել՝ լինելով խորապէս ազգային բանաստեղծ՝ Թումանյանը բացառիկ սիրով է լցուած եղել դէպի Վրաստանը, նրա ժողովուրդն ու մշակոյթը:

Ալֆրեդ Քոչարեանի դիտարկմամբ՝ հասարակական-քաղաքական ամենաբարդ ժամանակաշրջաններում անգամ թումանյանն իր ձայնը բարձ-

նի մասին գրելիս ձեւակերպում է Գէորգի Լեռնիձին՝ մեծ բանաստեղծները պատկանում են բոլոր ժողովուրդներին:

«Այսօր էլ մեր աչքի առաջ ունենալով մշակութային խոշոր գործիչների մեծ ջանքն ու թողած պատմական ժառանգութիւնը, փոխադարձ ջերմ զգացումներով լցուած կապը հարեւան ժողովրդի հանդէպ՝ լիայուս ենք, որ մշակութային կամուրջներն է՛լ աւելի ամուր են լինելու, եւ գործելու ենք ի նպաստ միջիանց պատշաճ գնահատման եւ արժեւորման: Յաւերժ յիշատակ ժողովուրդների՝ հաշտ ու խաղաղ համակեցութեան պատգամաբեր թումանյանի լուսաւոր անուանը», - եզրափակել է Ալֆրեդ Քոչարեանը:

Յուցահանդէսին ներկայ է եղել Վրաստանի մշակոյթի, սպորտի եւ երիտասարդութեան հարցերի նախարարի տեղակալ իրակի Գիվիաշվիլին, որը եւս

հանդէս է եկել ելոյթով: Միջոցառումների շրջանակում՝ Մարտի 24-ին, վ. Մարածիշվիլու անուան պետական կոնսերվատորիայի դահլիճում տեղի է ունեցել յիշատակի համերգ. ելոյթ է ունեցել «Գեղարդ» երգեցիկ խումբը՝ թումանյանի խոսքի ու կոմիտասեան երաժշտութեան համարութեամբ:

Համերգին ներկայ են եղել Վրաստանում հաւատարմագրուած դեսպանների և կոմիտասի առաջին փոխհուսնակ Գիա Վոլոմին:

Միջոցառման կազմակերպիչներն են Վրաստանում հաւատարմագրուած դեսպանները եւ Վրաստանի խորհրդարանի առաջին փոխհուսնակ Գիա Վոլոմինը:

AGBU

**ARMENIAN GENERAL BENEVOLENT UNION
INVITES YOU TO A**

**GALA HONORING
Dr. ARDEM PATAPOUTIAN**

**2021 NOBEL PRIZE LAUREATE
IN PHYSIOLOGY OR MEDICINE**

**TO BENEFIT HUMANITARIAN RELIEF IN
ARTSAKH, LEBANON & SYRIA**

SPECIAL ENTERTAINMENT BY GUY MANOUKIAN

**SATURDAY, APRIL 15, 2023 | 7:00 PM
BEVERLY WILSHIRE, A FOUR SEASONS HOTEL
9500 WILSHIRE BOULEVARD, BEVERLY HILLS, CALIFORNIA**

